

**AZ ÉLELMISZERGAZDASÁGI
KÜLKERESKEDELEM HAZAI ÉS
NEMZETKÖZI ADATFORRÁSAINAK
ELTÉRÉSEI ÉS AZOK OKAI**

**Budapest
2007**

Kiadja:

az Agrárgazdasági Kutató Intézet

Főigazgató:

Udovecz Gábor

Szerkesztőbizottság:

Bognár Imre, Dorgai László, Kamarásné Hegedűs Nóra (titkár), Kapronczai István,
Kertész Róbert, Keszthelyi Szilárd, Kovács Gábor, Popp József,
Udovecz Gábor

Készült:

az Agrárpolitikai Igazgatóság
Agrárpiaci Kutatások Osztályán

Szerzők:

Kartali János
Wagner Hartmut

Közreműködött:

Kürtösi Edina

Opponensek:

Bognár Imre
Kapronczai István

Tartalomjegyzék

Bevezetés	5
1. Az élelmiszergazdaság külkereskedelmi statisztikájának összefüggései és eltérései	7
1.1. A külkereskedelmi termékforgalmi statisztika nemzetközi összefüggései	7
1.2. A nemzetközi agrár-külkereskedelem fontosabb statisztikai adatforrásai	9
1.3. Az Európai Unió külkereskedelmi termékforgalmi statisztikája – EUROSTAT	14
1.4. A magyar külkereskedelmi statisztika sajátosságai	16
1.5. Az aszimmetria lehetséges okai a külkereskedelmi statisztikában	17
1.5.1. Az EU és a magyar külkereskedelmi statisztikai rendszer közötti módszertan különbségek	17
2. A magyar élelmiszergazdasági külkereskedelem elemzése	21
2.1. Általános tendenciák	21
2.2. A makrostruktúra elemzése	23
2.3. Árufőcsoportok szerinti elemzés	26
2.3.1. Export	26
2.3.2. Import	26
2.3.3. Egyenleg	26
2.3.4. Piaci szerkezet	27
Összefoglalás	33
Forrásjegyzék	37
Mellékletek	39

Bevezetés

A külkereskedelmi adatok felhasználói gyakran találkoznak azzal a jelenséggel, hogy valamely termékből a világ exportja sem értékben, sem mennyiségben nem egyezik meg a világ importjával, holott ez volna a logikus. Ugyanezt a jelenséget tapasztalhatjuk például az Európai Unió országainak egymás közti kereskedelmi forgalmánál, az ún. „intra-EU-trade” forgalom adatainak vizsgálatánál.

De az is furcsa, hogy vajon miért nem egyezik meg a magyar külkereskedelmi statisztika szerinti exportadat a „tüköreredményével”, azaz a célország adott termékről szóló magyar származású importadatával, továbbá hogy ugyanazon mutatóra vonatkozó WTO, OECD, Világbank, USDA, FAO, EUROSTAT adatok miért térnek el egymástól.

Kutatásunkban azt kívánjuk megvizsgálni – csak adatfelhasználói oldalról –, hogy mennyiben lehet a különböző forrásokból származó adatokat közös nevezőre hozni, illetve azoknak milyen tartalmi eltérései és anomáliái tapasztalhatók.

A kutatásba a fent felsorolt adatbázisok mellett a magyar KSH és az AKI adatbázisait is bevontuk, a vizsgált mutatók körébe az összes élelmiszergazdasági exportot és importot, továbbá az adatbázisok termékosztályozási jellegétől függően a fontosabb termékek, illetve termékcsoportok exportját és importját nettósúlyban és értékben vettük fel.

A vizsgálat időtávja a különböző adatbázisok mindegyikében fellelhető legutóbbi év adatai (a geopolitikai, a nomenklatúrában, illetve a termékosztályozási rendszerben történt változások bemutatása céljából esetenként hosszabb távú adatsort is bemutatunk).

Az elméleti kérdésekre a különböző adatszolgáltatók módszertani leírásai alapján próbáltunk választ adni, emellett az eltérések lehetőségét magában hordozó, az adatgyűjtés gyakorlatából származó okokat is elemeztük és összefoglaltuk.

Módszertani vizsgálódásainknak mintegy próbájaképpen, de a kérdés aktualitását is figyelembe véve elemeztük végül a magyar élelmiszergazdasági külkereskedelem alakulását az ezredfordulótól napjainkig.

Munkánkkal hozzá szeretnénk járulni a különböző statisztikai értékekből származó pontatlanságok és félreértések csökkentéséhez, azzal a végső céllal, hogy a különböző adatbázisok sokszínűségéből ne egy egymásnak ellentmondó, kusza kép alakuljon ki, hanem a felmerült kérdésre a szükséges és rendelkezésre álló statisztikai információk segítségével egy minden szempontból kielégítő választ tudjunk adni.

1. Az élelmiszergazdaság külkereskedelmi statisztikájának összefüggései és eltérései

1.1. A külkereskedelmi termékforgalmi statisztika nemzetközi összefüggései

A külkereskedelmi termékforgalmi statisztika módszertana különböző nemzetközi szerződéseken, egyezményeken és jogszabályokon alapul. A nemzetközi jogszabályok szempontjából Magyarország számára az Európai Unióhoz történt 2004. május 1-jei csatlakozása óta elsősorban az Európai Unió jogszabályok mérvadóak. A külkereskedelmi termékforgalmi statisztika szempontjából a legfontosabb nemzetközi szerződések és uniós jogszabályok, valamint nemzetközi szokványok a következők:

- A Kiotó-i Egyezmény¹, amely meghatározza az áruk belföldi felhasználásra történő határátlépésének, raktározásának, a vámszabad területeknek, a végleges kivitelnek, stb. definícióit, tehát a külkereskedelmi statisztika alapfogalmait,
- Az Általános Kereskedelmi és Vámtarifa Egyezmény², amely többek között a vám célú értékelésre, a szabadkereskedelmi területekre, a határforgalomra, a szármaszásra, az ún. kereskedelmi jelenlétre vonatkozó normákat tartalmazza.
- A Vámérték Megállapításáról szóló Egyezmény³, amelyben az exportőr és importőr érdekeire figyelemmel határozzák meg azokat a szabályokat és módszereket, amelyeket a vámhatóságok az áru értékelésével kapcsolatban alkalmazhatnak.
- A Nemzetközi Kereskedelmi Feltételek⁴ (INCOTERMS) a külkereskedelem legismertebb szokványa, a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara 1936-ban hozta létre ezt a szokványt. Az INCOTERMS állandó átdolgozás alatt áll, a legutóbbi változat 2000-ből való.

Az Európai Unió alapszerződésében (285. cikkely) szabályozza a különböző statisztikák előállításával kapcsolatos kritériumokat, jogokat és kötelezettségeket. A külkereskedelmi statisztikával kapcsolatos fontosabb, érvényben levő EU-rendeletek a következők:

- A 2658/1987 EGK tanácsi rendelet szabályozza vámtarifa- és a statisztikai nomenklatúrát, illetve a közös vámtarifát.
- A közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló 2913/1992/EGK tanácsi rendelet (végrehajtási rendelete a 2454/1993 EGK-bizottsági rendelet), amelyek módosító rendeleteikkel együtt képezik az alapját a vám eljárásoknak.
- Az 1172/1995 EK tanácsi rendelet a Közösség és tagállamainak a nem tagállamokkal folytatott termékforgalmára vonatkozó statisztikákról a vámjogszabályokkal összhangban az Egységes Vámokmányra alapozza az információgyűjtést (ennek végrehajtási rendeletét tartalmazza az 1917/2000 EK bizottsági rendelet, illetve ennek 1669/2001 számú EK bizottsági rendelet szerinti módosítása).
- Az EU statisztikákról szóló törvénye, a 322/1997 EK tanácsi rendelet szabályozza a közösségi és nemzeti statisztikák kapcsolatát, a közösségi statisztikai tevékenység alapelveit és működését.

¹ Kyoto Convention, 1973

² General Agreement on Tariffs and Trade, GATT 1947, 1994

³ Agreement on Valuation, 1981

⁴ International Commercial Terms INCOTERMS, 2000

- A 2032/2000 EK tanácsi rendelet szabályozza az országok és a földrajzi területek besorolását szolgáló földrajzi osztályozási rendszert.
- A 638/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet és annak végrehajtásáról szóló 1982/2004 EU- bizottsági rendelet a tagállamok közötti termékforgalomra vonatkozó statisztikákról. (A rendelet szerint a havi adatok gyűjtése közvetlenül a vállalatoktól történik, de a rendszer szorosan kapcsolódik a többletérték-adó-rendszerhez, amely információkat szolgáltat a külkereskedelmi forgalmat lebonyolító szervezetekről.)

A külkereskedelem-statisztika legfontosabb nemzetközi útmutatója az ENSZ által először 1970-ben „Nemzetközi termékforgalmi statisztika: Fogalmak és definíciók”⁵ (IMTS) címen kiadott, utoljára 1998-ban módosított módszertani ajánlás, valamint a 2004-ben kiadott Adat-összeállítói Kézikönyv⁶. Előbbi részletesen meghatározza az adatfelvétel területét, időszakát és módját, a számbavételi rendszereket, a termékosztályozási rendszereket, a földrajzi osztályozási rendszert, stb.

Mivel a külkereskedelmi statisztika célja az ország területére belépő, illetve az onnan kilépő termékek megfigyelése, a **statisztikák összeállítása kétféle szempont** szerint történhet. A **general trade rendszerben** az ország statisztikai területe megegyezik az ország gazdasági területével, tehát a behozatal magában foglalja az adatokat gyűjtő ország gazdasági területére belépő, az export pedig az azt elhagyó valamennyi terméket (IMTS, 66. §). A **special trade rendszerben** az ország statisztikai területe csak egy része a gazdasági területének. A special trade számbavételi rendszerében további eltérés figyelhető meg: Míg a szűkebb megfigyelési rendszer (strict definition) szerint a statisztikai terület csak a szabad forgalmi területet foglalja magában, addig a tágabb rendszer (relaxed definition) az aktív feldolgozás céljából behozott árukat és a feldolgozás után kivitt késztermékeket, valamint az ipari vám-szabad területekre belépő, illetve ezeket elhagyó árukat is számba veszi (IMTS, 67. §).

A külkereskedelmi áruforgalomban előforduló áruk szerkezete többféle nemzetközileg elismert és alkalmazott termékosztályozás szerint osztályozható. A termékosztályozások különböző mélységűek, és eltérő közgazdasági osztályozási kritériumokon alapulnak. A **Harmonizált rendszer**⁷ (HS) nomenklatúrát a Vám-együttműködési Tanács (Customs Cooperation Council) 1983 júniusában fogadta el, a vonatkozó nemzetközi konvenció 1998. január 1-jén lépett hatályba. A körülbelül 6000 árutételt tartalmazó nomenklatúrát 2006-ban harmadszor felülvizsgálták és a változásokat a Világ Vám Szervezet (WCO)⁸ 2007. január 1-jei hatállyal elfogadta. Az új átdolgozott nomenklatúrával a nemzetközi kereskedelemben lezajló technikai és forgalmi változásokat akarják még jobban figyelembe venni. A Harmonizált rendszer hat számjegyen részletezett vám- és statisztikai nomenklatúra, amely a termékeket elsősorban alapanyaguk szerint osztályozza. A csoportosítást az áruk természetére alapozza, olyan jellemzőkre, amelyek egyszerűen felismerhetők.

⁵ International Merchandise Trade Statistics: Concepts and Definitions, Studies in Methods Series M, No.52, Rev.2, Department of Economic and Social Affairs, Statistics Division, United Nations, New York, 1998.

⁶ International Merchandise Trade Statistics: Compilers Manual, Department of Economic and Social Affairs, Statistics Division, United Nations, New York, 2004.

⁷ Harmonized Commodity Description and Coding System, rövid.: Harmonized System (HS)

⁸ World Customs Organisation

Az Európai Unió 1998-ban ennek továbbfejlesztett változatát, a **Kombinált nomenklaturát**⁹ (CN) vezette be, amely a HS-rendszert az Unión belüli vám- és kereskedelempolitikai, valamint a külkereskedelem-statisztikai igényeknek megfelelően tovább részletezi. (A vámtarifaszám-rendszer 10-jegyű kódszáma a Kombinált Nomenklatura 8 számjegyéből és a TARIC-kód¹⁰ 2 számjegyéből áll, utóbbi két karakter a rendeltetési helyen teljesítendő különleges közösségi intézkedések alkalmazására vonatkozik.)

A túlzott részletesség azonban sokszor a gazdasági elemzéseket megnehezíti, ezért az ENSZ **Egységes külkereskedelmi termékjegyzéke** (SITC)¹¹ olyan termékosztályozást alkalmaz, amely a termékek feldolgozottsági fokát, felhasználási lehetőségeit és világszerte jelentőségét veszi jobban figyelembe. További termékosztályozási rendszerként említeni kell a SITC, Rev. 3 terminológián alapuló, Szélesebb Ökonómiai Kategóriákat összefoglaló BEC-rendszert¹², amely a nagyobb méretű áruosztályokat a végső felhasználásuk szerint besorolja, valamint a Nemzetközi Szabvány szerinti Ipari Termékosztályozás (ISIC, Rev. 3)¹³ rendszerét. A különböző rendszerek közötti összefüggést a Központi Termékosztályozás (CPC) biztosítja, amely az ISIC legfontosabb osztályozási elveket kombinálja a HS-ben alkalmazott kritériumokkal. (A különböző termékosztályozási rendszerek részletes leírását az IMTS 94-110 § tartalmazza.)

A partnerországok meghatározására, valamint az országok és a földrajzi területek besorolására a külkereskedelem-statisztika egy **Földrajzi osztályozási rendszert** használ, amelynek az alapja ENSZ-szabvány. Az IMTS 151. §-a itt azt ajánlja, hogy az ország maga által definiált statisztikai területe képezze a külkereskedelmi statisztikák összehasonlítási alapját. Az Európai Unióban az ENSZ szabványának egy uniós változatát alkalmazzák, amelynek alapja a fent említett 1172/1995 EK rendelete és amelynek aktualizált listáját a Bizottság rendszeresen rendelet formájában nyilvánosságra hozza.

Az egyes nemzeti statisztikai hivatalok által összeállított külkereskedelem-statisztika fő felhasználói közé tartoznak a kereskedelempolitikai döntésekben érdekelt minisztériumok, valamint a nemzetközi szervezetek (ENSZ, Világbank, WTO, OECD stb.).

1.2. A nemzetközi agrár-kereskedelem fontosabb statisztikai adatforrásai

A külkereskedelem fogalma és tartalma – különösen abban a vonatkozásban, hogy

- külkereskedelemként veszik-e számba a nemzetközi segélyeket,
- a turizmus, illetve
- a nemzetközi migráció keretében lezajló termékforgalmat,
- a nemzetközi gazdasági integráción belüli áruforgalmat (pl. intra-EU trade), továbbá, hogy
- hol húzzák meg a kereskedelmi mennyiségnek vagy kereskedelmi értéknek minősülő határértéket (a tényleges kereskedés, a turizmus, illetve a migráció esetében gyakran eltérő értékhatárok alkalmazásával),

⁹ Combined Nomenclature

¹⁰ Tarif Intégré des Communautés Européennes – Közösségi Integrált Vámtarifa

¹¹ Standard International Trade Classification, Revision 3

¹² Classification by Broad Economic Categories Defined in Terms of SITC, Revision 3

¹³ International Standard Industrial Classification, Revision 3

- hogy milyen értékhatár elérése esetén kell az exportőri-importőri bejelentésen alapuló statisztikák esetében áruforgalmi jelentést benyújtani

– országonként nem minden esetben azonos. Ez a tény önmagában is számottevő különbségeket eredményez a külkereskedelmi statisztikákban általában is, de természetesen az agrár- külkereskedelem adataiban is. Tekintettel arra, hogy a nemzetközi adatforrások döntő mértékben az egyes országok által nyilvánosságra hozott vagy bejelentett nemzeti statisztikákon alapulnak, a fenti eltérések hatásai alól e nemzetközi szervezetek sem mentesülhetnek.

A fent felsorolt **általános szempontokon túlmenően a világ agrár- külkereskedelmét bemutató adatforrások** tartalmi azonosítása, illetve az eltérések tisztázása céljából a következő – az agrárgazdaság specifikumaiból fakadó sajátos – kérdéseket is meg kell vizsgálni (ezeket az egyes adatforrások módszertani megjegyzései többnyire tartalmazzák):

- az adatok tartalmát, különös tekintettel arra a kérdésre, hogy tartalmazza-e az adat
 - a mezőgazdaság által kibocsátott ipari, nyers- és alapanyagokat
 - tartalmazza-e az adat a halászati termékeket
 - továbbá az erdészeti termékeket,
- az egyes országok adatainak beszerzési módja és forrásai,
- az időtényező (mikor veszik számításba az adatot: az áru határátlépésekor, az ellenérték kiegyenlítésekor, vagy a bejelentésekor),
- előzetes, illetve végleges adatok, továbbá az adatok utólagos korrigálásának módja, okai, időkorlátja és lehetőségei
- a kereskedelmi rendszer (general vagy special trade¹⁴)
- az alkalmazott termékosztályozás (HS, SITC, egyéb nemzetközi, vagy nemzeti statisztikai osztályozások)
- értékelés
 - a statisztikai érték meghatározása
 - árfolyamok és azok átszámítása
 - paritás
- a mennyiség mérése, illetve meghatározása
- országok besorolása, illetve a partnerország meghatározása (pl. származási/rendeltetési ország, vagy feladó/célország szerint)
- nemzeti statisztikákból származó adatok, nem hivatalos adatok, részlegesen vagy teljesen becsült adatok
- gazdasági integrációk (pl. EU) tagországainak egymásközi kereskedelemnek figyelembe vétele a világszámításánál, vagy ennek figyelmen kívül hagyása
- a közvetítő kereskedelemről, reexportból adódó multiplifikációs hatás.

Más tényezők is okozhatnak adateltérést, az azonban ritkán lehet olyan mértékű, mint a fent felsoroltak következményei.

Mindezekre vonatkozóan nemzetközi érvényű ajánlásokat dolgozott ki az ENSZ 1998-ban, amelyeket azonban nem egyszer még a nemzetközi szervezetek sem vesznek mindenkor azonos módon figyelembe. Az eltérések a fenti adatlehatárolások eltérő módon való értelmezéséből, illetve használatából adódnak.

¹⁴ Lásd az 1.1 pontban

A világ agrár-külkereskedelmére vonatkozóan több olyan adatforrás létezik, amely autentikusnak tekinthető az adatok megbízhatósága tekintetében. Ezek közül a következő három adatforrás tartalmaz az egész világ agrár-külkereskedelmére vonatkozó konzisztens, összehasonlítható és tartalmában jól azonosítható adatokat: az ENSZ Comtrade adatbázisa, a FAO és a WTO adatbázisai. A Világbank, az USDA, az EUROSTAT és az OECD nem rendelkezik az egész világra vonatkozó (agrár)külkereskedelmi adatbázissal, hanem csak esetenként egy-egy adatgyűjteményben, tanulmányban tesz közzé erre vonatkozó – máshonnan átvett, illetve részben szakértői által számított/korrigált – adatokat. Ezek az adatforrások egymástól eltérő adatokat közölnek a (látszólag) azonos tartalmú, illetve azonos megnevezésű mutatóra vonatkozóan (1. táblázat).

1. táblázat

A világ agrár-külkereskedelme különböző adatforrások szerint, 2004

M.e.: millió USD

Adatforrás	Export	Import
ENSZ Comtrade	620 615	642 827
FAO	604 923	634 849
WTO 1. adat	783 103	789 348
WTO 2. adat*	627 000	630 000
Világbank	..	843 899

* Milliárd USD-ben közölt adat alapján

Forrás: Az adatforrásban megjelöltek

A fenti táblázat több dologról tesz tanúbizonyságot: az első, hogy **a világ agrár-exportjának adata nem egyezik meg a világ agrárimportjával egyetlen adatforrásban sem**, noha ez lenne a logikus. Ennek viszonylag egyszerű a magyarázata: a statisztikák általában az **exportot FOB¹⁵ paritáson, míg az importot CIF¹⁶ paritáson** tartalmazzák¹⁷. A második figyelemre méltó tény, hogy ennél sokkal nagyobb eltéréseket mutatnak a különböző adatforrásokban szereplő, a megnevezésükben azonosnak tűnő adatok. A WTO 1. adata, továbbá a Világbank¹⁸ az agrár-külkereskedelem adataiba beleszámítja azokat az ipari nyersanyagokat is, amelyeket a többi adatforrás nem tekint idetartozónak (pl. csont, textil-alapanyagok, bőr, természetes gumi, stb.). Ugyanakkor a WTO 2. adata „Food”-nak nevezi azt az adattartalmat, amely a FAO és a Comtrade szerint „World Agricultural Trade” néven szerepel, noha tartalmilag ezek csaknem megegyeznek.

Már a fenti példából is látható, hogy esetenként azonos néven jelentősen különböző adatok futnak a nemzetközi statisztikákban. A leglényegesebb különbségek tehát a felsorolt ipari nyersanyagoknak a mezőgazdasághoz való sorolása, vagy ennek mellőzése. További igen jelentős tartalmi eltéréseket okoz az a kérdés, hogy mezőgazdaság címszó alatt kezelje-e

¹⁵ FOB...= free on board, azaz költségmentesen az induló hajó fedélzetére helyezve (a pontok helyére a behajózási kikötő megnevezése kerül), tehát az eladó csak az induló kikötőben horgonyzó hajóig fedezi a költségeket.

¹⁶ CIF...= cost, insurance and freight = költség, biztosítás és fuvardíj (az eladó által fizetve a rendeltetési kikötőig; a pontok helyére a rendeltetési kikötő neve kerül).

¹⁷ A FOB és a CIF paritás közötti különbség a FAO számításai szerint átlagosan 12% (10 és 35% közötti szórással). Annak oka, hogy mégsem ennyi, hanem csak 5% az eltérés az export- és importadatok között, elsősorban az, hogy több mint 40 ország mindkét irányú forgalmát FOB paritáson közli.

¹⁸ A teljes világkereskedelemből az agrárgazdaság százalékos aránya alapján számított adat.

valamely adatforrás az erdészetet és a halászatot. Ilyen szempontból a FAO¹⁹ – a halászati termékek kivételével – az általunk is használt HS 01-24 árucsoportok tartalmával többé-kevésbé megegyező termékösszetételt tekintti agrár-külkereskedelemnek), noha saját termékosztályozást alkalmaz, de a HS rendszerhez hasonlóan nem veszi bele az adatokba az erdészeti termékeket. (Egyébként a FAO adata éppen azért a legalacsonyabb a vizsgált adatforrások közül, mert a halászatot külön kezeli) Itt kell megjegyezni, hogy 2006 év elejétől a FAO új adatközlési rendszerre tért át, amely egyrészt már nem tartalmaz az agrár-világkereskedelemre vonatkozó összesített adatot, másrészt termékbesorolását a HS rendszernek megfelelően teszi közzé. Ettől eltér a Comtrade, amely a HS rendszer szerint közli adatait. Ez lényegében megegyezik a WTO „Food”-nak²⁰ nevezett árucsoportjával, az 1. táblázatból látható eltérés a három adatforrás között már egyéb – a jelen fejezet elején tárgyalt – tényezőkből adódik. Szükséges továbbá megjegyezni azt, hogy három fontos nemzetközi adatbázis, nevezetesen az EUROSTAT, az OECD, és az USDA csak speciális elemzéseiben és tanulmányaiban alkalmaz esetenként a világ teljes agrár-külkereskedelmére vonatkozó adatokat, amelyeket az 1. táblázatban megjelölt három adatforrás valamelyikéből, vagy a nemzeti statisztikákból vesz át.

A Nemzetközi Valutaalap (IMF) statisztikája (az IFS=International Financial Statistics) ugyancsak tartalmaz külkereskedelmi adatokat, de adatközlései olyan nagy aggregációjúak, hogy agrárgazdasági elemzésekre kevésbé alkalmasak.

Jelentős eltérést okozhat a nagy aggregációjú nemzetközi (világ-) külkereskedelmi adatokban az a körülmény, hogy az Európai Unió esetében csak a harmadik országokkal folytatott külkereskedelmet (extra-EU trade) tekintik külkereskedelmi forgalomnak, vagy beleszámítják az Unió tagországainak egymásközi áruforgalmát (intra-EU trade) is. De ugyanez a helyzet a Kínai Népköztársaság, Hong-Kong, illetve Macao esetében, ahol az „intra-China trade” figyelmen kívül hagyása, illetve figyelembe vétele okozhat nem elhanyagolható eltérést.

Az 1. táblázatban felsorolt nemzetközi szervezetek a „világ összesen” adat számításánál figyelembe veszik az integrációk (EU, Kína) belső kereskedelmét is, de esetenkénti közléseknél ezt figyelmen kívül hagyják.

Az egyes országok agrár-külkereskedelmének a fenti adatforrásokban szereplő adataira vonatkozóan több országot is megvizsgáltunk és azt tapasztaltuk, hogy – a világszerte érzékelhető eltérési tendenciákhoz hasonlóan és az ismerttetett okok következtében – kicsit magasabb értékeket tartalmaztak a WTO országonkénti adatai, középen helyezkedett el a Comtrade és legkisebb számok a FAO adatbázisaiban szerepeltek. A legkézenfekvőbbnek azt tartottuk, hogy Magyarország adatait vizsgáljuk meg a rendelkezésre álló adatforrások szerint, egy országról lévén szó, itt már az EUROSTAT adatbázisa is rendelkezésre áll az összehasonlítás céljára. Ez a következő képet mutatja:

¹⁹ A FAO külkereskedelmi adatbázisának használatát az indokolja, hogy ez az egyetlen olyan mezőgazdasági-élelmiszeripari adatbázis, amely kölcsönösen megfeleltethető módon teszi közzé az egyes termékek (országonkénti) termelési, külkereskedelmi, ár és mérleg adatait.

²⁰ Megjegyzendő, hogy ez az elnevezés nem fedti a tényleges adattartalmat, ugyanis az adatban benne vannak a takarmányok és a feldolgozatlan toll is.

Magyarország agrár-külkereskedelme különböző adatforrások szerint, 2004

M.e.: millió USD

Adatforrás	Export	Import
KSH	3 856	2 489
ENSZ Comtrade	3 856	2 489
EUROSTAT *	3 858	2 497
FAO	3 585	2 284

* EUR-ban közölt adatokból évi átlagos EUR/USD árfolyamon átszámítva

Forrás: Az adatforrásban megjelöltek

A WTO nem közöl a 25 uniós tagországra vonatkozóan egyenkénti adatokat, csak EU-25 összesenre vonatkozóan (intra-EU és extra-EU trade együtt). Az OECD információk között 2003. évi volt a legfrissebb rendelkezésre álló adat. Ez a hivatalos KSH adatoknál mind az export, mind az import vonatkozásában közel 20%-kal magasabb áruforgalmi értéket mutatott ki, bár az adott OECD jelentésben az agrárkereskedelmre vonatkozóan konkrét magyar adatot nem találtunk, csak az összes külkereskedelmi forgalomból az agrár-külkereskedelem százalékos részesedésére vonatkozóan. A táblázatból megállapítható, hogy a négy adatbázis közül a FAO adata tért csak el a többiétől, mivel előzetes adatokat használtak. (A többi adatforrástól való kisebb eltérést okozott az EU statisztikájában az a körülmény, hogy az ott szereplő adatok EUR-ban voltak megadva.)

A fentiekből levonható azon tanulság, hogy végül is bármely nemzetközi adatbázis adata használható – a vizsgálandó szempontok figyelembe vételével – a világ vagy egy-egy ország agrár-külkereskedelmének meghatározása céljára, de meg kell jelölni az adat forrását, továbbá a lehetséges döntő eltérések lehatárolását, például:

„A világ agrárélexportja 2004-ben a WTO szerint²¹ 783 milliárd USD volt (beleszámítva a mezőgazdasági eredetű nyers- és alapanyagokat is).” Vagy:

„A világ agrárélexportja 2004-ben a WTO szerint 627 milliárd USD volt (mezőgazdasági eredetű nyers- és alapanyagok nélkül).”

További tanulságként megállapítható az, hogy a nemzetközi adatforrások kiválasztása annak függvénye, hogy mit kívánunk bemutatni. A teljesség igénye nélkül néhány példát bemutatunk arra vonatkozóan, hogy milyen esetekben mely adatforrás alkalmazását tartjuk indokoltnak:

- ha arra vagyunk kíváncsiak, hogy milyen arányt képvisel az egyes országok egyes termékeinek termeléséből az export vagy az import, továbbá ha a világ valamennyi országának agrártermelését és agrár-külkereskedelmét együtt kívánjuk szemléltetni, akkor a FAO adatbázisát célszerű használni.
- Ha a világ összes országának vagy egyes országoknak az agrár-külkereskedelmét a teljes külkereskedelem tükrében kívánjuk bemutatni, akkor az ENSZ Comtrade adatbázisának használata célszerű.
- Ha az általános világkereskedelem makro-adatait keressük, akkor a WTO adatbázisának alkalmazása indokolt.

²¹ Lásd forrásjegyzék 10. pont

- A Világbank és a Nemzetközi Valutaalap adatbázisának alkalmazása főként abban az esetben célszerű, ha a külkereskedelmet a nemzetközi pénzügyi elszámolások általános keretébe kívánjuk beilleszteni.
- Az OECD adatbázisa pontos és részletes adatokat szolgáltat az OECD tagországok általános és agrár- külkereskedelméről.
- Az EUROSTAT alkalmazása abban az esetben a legcélszerűbb, ha az EU tagországainak agrár- külkereskedelmét az EU élelmiszergazdaságának helyzetébe beillesztve akarjuk bemutatni.
- Az USDA természetesen elsősorban az USA agrárgazdaságáról – ezen belül agrár- külkereskedelméről – szolgáltat kellő mélységű adatokat, de gyakran közöl nemzetközi összehasonlításokat is.

Összefoglalva tehát olyan adatbázis nem létezik, amely minden oldalról (pl. agrár- külkereskedelem és termelés, GDP, fogyasztás, pénzügyek, cserearányok összefüggései, export és import arányok, országok sorrendje, általánosságban és egy-egy termék esetében, fejlődési ütemek, stb.) megfelelő összehasonlító alapot nyújtana egy sokoldalú és általános, nagy aggregációjú, avagy éppen nagyon konkrét termékmélységű elemzéshez.

1.3. Az Európai Unió külkereskedelmi termékgazdálkodási statisztikája – EUROSTAT

Az EUROSTAT nevet 1959-ben kapta meg az Európai Közösség első statisztikai Hivatala. Igazi politikai szerepköre azonban csak 1998-ban a Statisztikai Programért felelős EU-Bizottság létrehozásával, illetve az első statisztikai program (1989-92) jóváhagyásával lett.

Miután az Európai Unióban az egységes piac bevezetését 1993. január 1-jén befejezettek nyilvánították, a vámhatárok megszűnése következtében (bár már sokkal régebben, az EGK területén belül 1968. júliusában teljesen eltörölték a belső vámokat és kontingenseket, az áruk szabad mozgása a legkülönbözőbb protekcionista és egyéb akadály miatt nem valósulhatott meg) a termékek mindenfajta adminisztratív kötöttség nélkül, szabadon mozoghatnak. A gazdasági integráció a tagállamok egymás közti kereskedelmének statisztikai megfigyelésében szükségszerűen változást hozott, addig ugyanis a vámokmányokból történt a statisztikai adatgyűjtés, 1993 óta a tagországok közötti árumozgásokról csak közvetlenül a gyártóktól ill. forgalmazóktól történik az adatok begyűjtése (direkt megfigyelés). Ezt az adatszolgáltatást nevezzük INTRASTAT-nak. Fontossága abban nyilvánul meg, hogy az egyes nemzetgazdaságok szempontjából az unió többi tagjával lebonyolított forgalom mégis csak külkereskedelemnek számít, bár nem teljesíti már teljesen a külkereskedelmi ügyletekre vonatkozó definíciót. Az INTRASTAT rendszer kiépítésére a tagállamok 1994. július 11-én a tagállamok közötti áruforgalomra vonatkozó statisztikákkal kapcsolatos, igazgatási rendszerek közötti tematikai hálózatokról (EDICOM) szóló 94/445/EK tanácsi határozatot hozták, ennek megvalósítása azonban jelentős késéssel csak az ezredforduló körül történt meg.

Az Európai Uniót kívüli országokkal lebonyolított áruforgalom statisztikai megfigyelése azóta is a vámokmányok adataiból történik, azaz a vámokmányokon szereplő adatokat statisztikai célokra használják fel (indirekt megfigyelés). Ezt a tevékenységet az EXTRASTAT rendszeren belül végzik.

Az EXTRASTAT és INTRASTAT rendszer közötti főbb különbségeket a következő táblázat szemlélteti:

3. táblázat

Lényeges eltérések az EXTRASTAT és az INTRASTAT rendszer között

Megnevezés	EXTRASTAT	INTRASTAT
Adatfelvétel helye	Határ, kikötő (beérkezés, export)	Közvetlenül a kereskedőtől
Külső ellenőr	Vámisztviselő	Intrastat-tisztviselő
Nyilatkozat időpontja	Elvámolás előtt	Utólag havonta
Nyilatkozat alapja	SAD*	Intrastat-nyomtatvány

* Single Administrative Document - Egyszerűsített formanyomtatvány

Forrás: www.destatis.de

Az INTRASTAT egy új, innovatív módszeren alapul, amely nem egészen ekvivalens sem a general, sem a special trade rendszerrel. Az INTRASTAT rendszer koncepciója a tagállamok közötti áruforgalmon alapszik, tehát csak azokat az árumozgásokat figyeli, amelyek két tagállam között történnek. Az Intrastat adatszolgáltatói azok a vállalatok, vagy vállalkozások, amelyek EU-tagállamokból terméket hoznak be (beérkezések), vagy oda terméket visznek ki (kiszállítások). (A zárójelben használt kifejezéseket azért vezették be, mert az EU-jogszabályok a tagállamok egymás közti forgalomra nem a szokásos „import” és „export” kifejezést alkalmazzák.) Adatszolgáltatásra kötelezettek a közösségi adószámmal rendelkező természetes és jogi személyek, valamint jogi személyiség nélküli szervezetek.

Az EU forgalmazók minden tagállamban kötelesek INTRASTAT-jelentést benyújtani, az abban szereplő adatok köre azonban az egyes országokban kissé eltérhet. Az EU-törvények lehetőségek és ajánlásokat adnak a statisztikai információmennyiség csökkentésére és az adatszolgáltatók további tehermentesítésére. Az adatszolgáltatói kör meghatározását segíti, hogy a többletértékdó-bevallásnak az uniós termékforgalomra vonatkozó adatait a nemzeti adóhivatalok a jogszabályok előírásának megfelelően átadja a statisztikai adatgyűjtők részére.

Az INTRASTAT adatgyűjtési módszere tehát csak a nagyobb vállalatokra és a jelentősebb ügyletekre koncentrál, a kisebb forgalmat lebonyolító cégek kiszűrésére a küszöbérték-rendszer működik. Minden egyes tagállam saját gazdasági méretére adaptált küszöbérték-rendszert alkalmaz, amely egyrészt szavatolja a statisztikai eredmények megbízhatóságát, másrészt felmenti a vállalkozásokat a felesleges adminisztratív munkától.

A következő küszöbértékek-fajták szokták alkalmazni:

- **Kizáró küszöbértékek**, amelyek felmentik azokat az adatszolgáltatókat, akiknek kereskedelmi forgalma olyan alacsony, hogy még adóbevallást sem kell beadni. Ezen kívül az INTRASTAT a természetes személyek közül a magánszemélyeket felmenti az adatszolgáltatás alól.
- Az **asszimilációs küszöbértékeket** kötelező megadni, ezek egy adatszolgáltató éves intra-kereskedelem forgalmi összértékére vonatkoznak, azaz az egyes tagállamok olyan éves összforgalmi küszöbértéket állapítanak meg, ami alatt a kereskedőknek nem kötelező statisztikai adatokat szolgáltatni.

- A **leegyszerűsítő küszöbértékek** segítségével a tagországok azt a forgalmi szintet adják meg, ami alatt csak egyszerűsített statisztikai jelentést kell beküldeni a tíz legfontosabb CN-alcímre vonatkozóan az értékek és a partnerországok megnevezésével.
- A specifikus küszöbértékek segítségével a tagországok azt a forgalmi szintet adják meg, ami alatt nem kell megadni a statisztikai értéket, a fuvarozási módot, a fuvarparitást és a statisztikai eljárást. A küszöbértékek megadása nem kötelező.
- A **tranzakciós küszöbértékek** segítségével az adatszolgáltatók összesíthetik a 100 EUR alatti tranzakciókat a CN nómenklatúra segítségével országos bontásban.

A küszöbértékek alkalmazása úgy történik, hogy a forgalom 93-100%-át lefedik az egyes tagállamokban. A hiányt nemzeti szinten korrekciók vagy becslések segítségével csökkentik, de nem minden tagország végez ilyeneket.

1.4. A magyar külkereskedelmi statisztika sajátosságai

A **magyar külkereskedelmi statisztika besorolási rendszere** a 90-es években alapvetően megváltozott. A KGST összeomlásával a 90-es évek elején megszűnt a transzferábilis rubelben történő kereskedés szerinti kimutatás. 1996-ban történt a teljes átállás a HS-rendszerre: míg korábban párhuzamosan közölték a szakágazonkénti (KTJ) és főcsoportonkénti (HS) kimutatást²², az előbbi 1996-ban megszűnt. A két rendszer közötti átszámítást összehasonlító táblázatok segítségével oldották meg, bár némely terméknél ez komoly nehézségekké ütközött. **Módszertani szempontból az új rendszerre történő átállás jelentősen megnehezítette egyrészt a termékpályák követését, másrészt a hosszabb összehasonlító idősorok elkészítését.** Az EU-csatlakozásunkkal együtt megtörtént a magyar külkereskedelmi statisztikai rendszer csatlakozása az EU statisztikai hivatalához, az EUROSTAT-hoz.

Az **INTRASTAT-rendszer felépítése és működtetése** a Központi Statisztikai Hivatal egyedüli felelősségével valósult meg. A KSH feladata az adatgyűjtés, ellenőrzés, javítás és feldolgozás, majd a kész statisztikák hazai publikálása, illetve az előírt adatoknak az EUROSTAT-hoz történő továbbítása. Adatszolgáltatásra kötelezettek a magyar közösségi adószámmal rendelkező természetes és jogi személyek, valamint jogi személyiség nélküli szervezetek. A természetes személyek közül a magánszemélyek felmentést kapnak az adatszolgáltatás alól, az egyéni vállalkozók azonban nem. A fentiek közül csak azoknak a gazdasági szervezeteknek kell adatot szolgáltatniuk, amelyek 12 havi EU beérkezése vagy EU kiszállítása meghaladja az ún. adatszolgáltatási küszöbértéket, amelyet a KSH minden nap-tári évre előre kiszámít és közzétesz. A 2006-ban érvényes adatszolgáltatási küszöbérték a beérkezésekre 60 millió Ft, a kiszállításokra 100 millió Ft. A gazdasági szervezet attól a hónaptól köteles INTRASTAT-adatokat szolgáltatni, amikor utolsó 12 havi beérkezéseinek, illetve kiszállításainak összege átlépte az adott forgalmi irányra érvényes adatszolgáltatási küszöbértéket.

A külkereskedelmi termékforgalmi statisztika már nyilvánosságra hozott adatait az új, időközben beérkező információk alapján felülvizsgálják. A KSH a hibák kiküszöbölésére az adatok feldolgozása során **többlépcsős hihetőségi vizsgálatokat** is alkalmaz, amely során logikai (számítógépes) és szakértői vizsgálattal próbál javítani az adatok minőségén. **Az adatokat összevetik az ÁFA-adatokkal is.** A közzétett havi adatok korrekcióját a tárgy hónapot

²² Az élelmiszergazdasági termékek vonatkozásában a HS-főcsoportok jelölése (01)-től (24)-ig, a korábbi KTJ-rendszer ágazati besorolása (80)-tól (93)-ig terjedt.

követő negyedév 3. hónapjára vonatkozó adatok közzétételével egy időben vezeték át adataikon, az éves adatok felülvizsgálata és egyben véglegesítése a tárgyévet követő év szeptemberében történik meg. Az adatok véglegesítése után öt éven belül is van joga a Statisztikai Hivatalnak az adatok utólagos korrekciójára.

1.5. Az aszimmetria lehetséges okai a külkereskedelmi statisztikában

1.5.1. Az EU és a magyar külkereskedelmi statisztikai rendszer közötti módszertan különbségek

Az Európai Unió által publikált és a magyar adatok eltérnek abban, hogy a közösségi statisztika az ún. rejtett tranzit adatait az áruknak az országok közötti mozgásának megfelelően tartalmazza, míg a magyar statisztika ezeket az árumozgásokat kiszűri. Magyarország szempontjából rejtett tranzitnak nevezzük azon áruk forgalmát, amelyek Magyarország határára érkeznek az EU-ba, itt vámjogilag szabad forgalomba helyezik őket, de ezt követően továbbszállítják egy másik tagállamba (közösségi import). Fordított esetben pedig az árukat más tagállamból indítják, de a kiviteli vámeljárást Magyarország területén folytatják le, és az áru itt hagyja el az Unió területét (közösségi export).

A közösségi statisztika előírásai alapján a közösségi forgalomban beérkezés esetén a feladó országot kell partnerországnak tekinteni, míg a harmadik országos forgalomban import esetén a partnerország a származási ország. **A magyar statisztika ezzel ellentétben a behozatal esetében egységesen (2004. május 1-től) a feladási országot tekinti partnerországnak, ezáltal az ország/országocsoport szintű adatok a közösségi statisztikákban megtalálhatóaktól eltérnek.** Az Európai Unió kívüli import esetében az adatbázisokban rendelkezésre állnak a származási ország szerinti adatok is.

Az ügyletek részletesebb elkülönítésére Magyarország néhány (például tárgyi apport vagy reexport esetében) **speciális ügyletkódot** vezetett be, ezek a nemzeti kódok a közösségi statisztika számára nem értelmezhetőek, ezért az ilyen ügyletek alatt gyűjtött forgalmi adatok a közösségi statisztikákban a közösségi ügyletkódjuk alatt szerepelnek (például a tárgyi apport és a reexport esetében a végleges eladás/vétel ügyletkód alatt). Két ország külkereskedelmi statisztikai adatai közötti eltérések okai

A külkereskedelmi statisztikáktól elvben a felhasználója elvárhatná azt, hogy **két különböző ország között külkereskedelmi áruforgalom tüköredményei** (pl. a magyar export Németországba és a német import Magyarországról összességében, de bármelyik termék esetében) lényegében ugyanazokat a mennyiségeket és értékeket adják. A gyakorlatban ez azonban sokszor – a különböző nemzeti statisztikai hivatalok igyekezete ellenére – nem így van. Ennek sokféle oka lehet, mint ezt a következőkben néhány példával szemléltetjük.

1. *Fuvarparitás*: A legtöbb ország a nemzetközi szabványokból kiindulva az importot CIF-paritáson, az exportot pedig FOB-paritáson számolt értéken szerepelteti. Néhány ország (pl. Kína) viszont mind az importált, mind az exportált áruk statisztikai értékét FOB-paritáson veszi számba, ami az import esetében alacsonyabb értéket képvisel, mert nem foglalja magában a szállítás alatti biztosítás összegét. Ennek eredményeként annak az országnak a külkereskedelmi egyenlege jobb képet mutat.

2. *Statisztikák összeállítása (general trade rendszer; vagy special trade rendszer szerint)*: A bővített Európai Unióban az 1.3. fejezetben tárgyaltak alapján nemcsak az okoz eltéréseket, hogy a külkereskedelmi statisztikája a tagállamoknak az Unión kívüli országokkal folytatott kereskedelmet váminformációk alapján méri, a tagállamok közötti kereskedelmet pedig belső forgalomnak tekinti és formanyomtatványon történő, vállalati bejelentések alapján figyelembe veszi, hanem az is, hogy az újonnan csatlakozó országok közül Ciprus és Litvánia a general trade rendszert, a többi a special trade rendszert alkalmazza.²³

3. *Származó, vagy feladó ország, illetve a közvetítő kereskedelem szerepe*: Amennyiben a statisztikai adatközlés az áru származási és feladó helyét közli, nincs gond a számba vételnél. Ha például Braziliából szóját importálunk egy holland közvetítő cég segítségével, akkor a magyar külkereskedelmi statisztika ezt 2004. ápriliséig kimutatta brazil importnak akkor is, ha a hajó Rotterdamban kikötött, és onnan más szállítóeszközzel történt a továbbszállítás.

Az EU-hoz történt csatlakozásunk óta más a helyzet. Mivel a hajószállítmány Hollandiában (Rotterdamban) belép az EU területére, általában ott történik az elvámolás. Az EXTRASTAT-ban ez holland importként jelenik meg Braziliából. Mivel a holland cég a szóját Magyarországra szállítja, a KSH jelenlegi adatfelvételi módszere szerint (ahol már csak „feladó ország” létezik, az áru származását nem mutatja ki), Magyarország rengeteg szóját importál Hollandiából.

Az ún. „Rotterdam-effektus”²⁴ statisztikát torzító hatását csak akkor lehetne kiszűrni, ha egy holland INTRASTAT-jelentés alapján, ahol az áru származási országa és célországa is szerepel, ezt a forgalmat a holland EXTRASTAT forgalmából (azaz harmadik országokból származó importjából) törölnék és a magyar statisztikában újra Braziliából származó behozatalnak minősítenék. Ez azonban a jelenlegi helyzetben lehetetlen. Hasonló egyébként a helyzet, ha egy nagy kereskedőcég valamelyik tagországban létesít központi raktárat, és onnan szállítja az exportárut a környező tagországokba.

Az INTRASTAT jelentésekből ily módon emelkedik annak az országnak az exportja a szóban forgó termékből, vagy egy-egy tagország kereskedői nagyobb tapasztalatokkal és kapcsolatokkal rendelkeznek bizonyos termékek harmadik országokból történő behozatalánál (vám és kvóták kérdése), s ily módon a magyar kereskedők inkább közvetítőkkel dolgoznak (ezért volt például Csehországnak jelentős banánexportja Magyarország felé 2004-ben és 2005-ben). A problémát csak a forgalom minél pontosabb felmérése és utólagos termék-szintén történő korrekciójával lehetne megoldani. Hogy milyen nagyságrendbeli eltérés van a módszertani átállás előtti és utáni helyzet között, azt a KSH 2003. évi adatainak az elemzését tartalmazó 4. és 5. táblázat mutatja, amelyek mindkét módszertan segítségével készültek.

²³ Németh Eszter: Módszertani buktatók az EU-tagjelölt országok statisztikáiban. Gazdaság és statisztika, 2003/3.

²⁴ Bizonyos, az EU külső határán és kedvező földrajzi pozícióban fekvő országok, pl. Hollandia a kikötői révén sokkal magasabb vámbevételekre tesznek szert, mint más, uniós külső határral nem rendelkező országok. Mivel a vámbevételek beleszámítanak az országnak az EU-költségvetésébe történő nettó befizetéseibe, az ilyen ország akkor is húz belőle hasznot, ha ezeket az árakat az országból más tagországokba továbbítják.

4. táblázat

A 2003. év importpiacaink fontossági sorrendje a származási, illetve feladó ország elve szerint

Származási ország szerint				Feladó ország szerint			
	Ország	millió USD	%		Ország	millió USD	%
1.	Németország	229	13,6	1.	Németország	262	15,6
2.	Brazília	172	10,2	2.	Hollandia	220	13
3.	Hollandia	154	9,2	3.	Lengyelország	119	7,1
4.	Lengyelország	116	6,9	4.	Olaszország	113	6,8
5.	Olaszország	114	6,8	5.	Ausztria	96	5,7
6.	Ausztria	76	4,5	6.	Románia	87	5,2
7.	Franciaország	74	4,4	7.	Franciaország	82	4,9
8.	Spanyolország	72	4,3	8.	Csehország	72	4,3
9.	Csehország	68	4	9.	Belgium	71	4,2
10.	Szlovákia	63	3,7	10.	Brazília	70	4,1
11.	USA	56	3,3	11.	Szlovákia	69	4,1
12.	Belgium	39	2,3	12.	Spanyolország	66	3,9
13.	Dánia	36	2,2	13.	Dánia	36	2,2
14.	Görögország	33	2	14.	USA	34	2
15.	Románia	30	1,8	15.	Görögország	32	1,9
Összesen:		1680	100	Összesen:		1684	100

Forrás: KSH és AKI adatbázisai alapján saját számítások

5. táblázat

Szójabab, illetve banánimportunk piaci sorrendje a származási, illetve feladó ország elve szerint

Származási ország szerint				Feladó ország szerint			
	Ország	millió USD	%		Ország	millió USD	%
Szójabab							
1.	Brazília	148	78	1.	Brazília	63	33,2
2.	Hollandia	19	10,1	2.	Románia	58	30,8
3.	Belgium	8	4,4	3.	Hollandia	48	25,4
4.	Argentína	6	3,3	4.	Belgium	8	4,5
Banán							
1.	Ecuador	13	36,2	1.	Belgium	12	32,1
2.	Kolumbia	12	31,6	2.	Németország	8	21,6
3.	Panama	5	13,1	3.	Szlovénia	7	17,6
4.	Costa Rica	3	8,6	4.	Ecuador	2	5,7
5.	Elefántcsontpart	2	4,2	5.	Lengyelország	2	5,5

Forrás: KSH és AKI adatbázisai alapján saját számítások

Hasonló problémát okoz, hogy a jelenlegi statisztika segítségével az ún. közvetítő kereskedelem sem mutatható ki, amely jó néhány termék importjában 2004 előtt lényeges szerepet játszott.²⁵

4. *Küszöbértékek, jelentési kötelezettség.* A partnerországok eltérő adatainak az egyik leggyakoribb és legfontosabb oka az, hogy kik és mikor kötelesek INTRASTAT-jelentést készíteni. A probléma bonyolultságát egy példával illusztráljuk:

Tételezzük fel, hogy egy német cég egy, vagy több francia partnernek (akik valamilyen okból fel vannak mentve a statisztikai jelentés készítése alól) elad valamilyen terméket. Az első esetben legyen a német cég a szállító, a másik esetben a franciák jönnek az áruért.

Az első esetben a német cég köteles statisztikai jelentést készíteni, mert a francia féllel szerződést kötött az áru kiszállításáról és az a tényállás, hogy a szerződő fél nem jelentésköteles, a német cég jelentési kötelezettségének szempontjából nem releváns.

A másik esetben a német fél nem jelentésköteles, mivel nem kötött szerződést az áru kiszállítására. A francia fél (felek) végzik a szállítást, de mivel rájuk nem vonatkozik a jelentéskötelezettség, a statisztikai jelentés elmarad.

Hogy a be nem jelentett forgalom mekkora nagyságrendet tesz ki, erre nincsenek pontos becslések, de a német statisztikai hivatal tavaly beszámolt arról a furcsaságról, hogy az újonnan csatlakozott országokkal folytatott külkereskedelmi forgalom csatlakozásuk óta szignifikánsan csökkent, pedig 2004-ig folyamatosan növekedett²⁶!

Az eltéréseknek további okai lehetnek:

- A vámok, és kivetett adók különböző módon történő figyelembe vétele
- A valutaárfolyam, ha a szállítás elhúzódik, vagy egyéb okokból más banknapot vesznek alapul a statisztikai érték kiszámításához
- Termék-besorolási eltérések a különböző jelentésekben (az exportőr másképpen látja, mint az importőr)
- Titoktartás, adatvédelem (Ez HS-6 szinttől okozhat eltéréseket, mert ha csak egy-egy nagyobb forgalmazó van egy termékpályán, akkor kérheti az adatok titkosítását.)
- Hosszú idősorok megszakítása (az egyes országokban áttérhetnek más kódrendszerekre vagy a korábitól eltérő adatfelvételi, illetve adatfeldolgozási rendszerre)
- A revíziós politika különbözősége miatt, azaz, hogy az egyes országok statisztikai hivatalai mikor javítják ki, vagy véglegesítik az előzetes jelentésekben kiadott statisztikai adatokat.

²⁵ A témával részletesebben foglalkozik a következő tanulmány: Kartali János szerk.: A főbb agrártermékek piacra jutásának feltételei az EU-csatlakozás küszöbén (I.-II. kötet), Agrárgazdasági tanulmányok, AKI, 2004/1.-2.

²⁶ Statistisch-methodische Effekte in der Aussenhandelsstatistik durch die EU-Osterweiterung. www.destatis.de

2. A magyar élelmiszergazdasági külkereskedelem elemzése

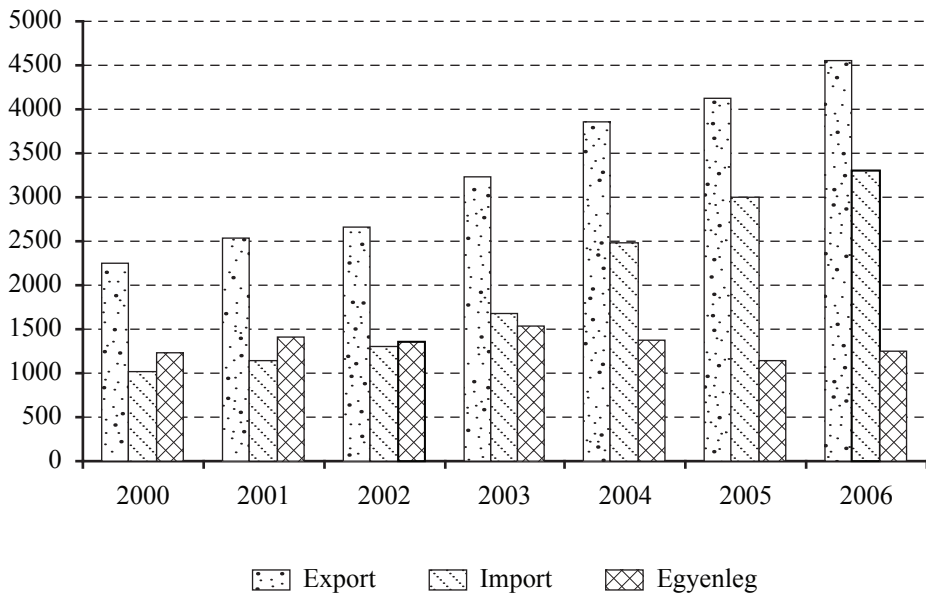
2.1. Általános tendenciák

Ebben a fejezetben a magyar élelmiszergazdasági- külkereskedelem ezredforduló utáni alakulását elemezzük az előbbi pontokban leírt tapasztalatok figyelembe vételével. Külön felhívjuk a figyelmet a módszertani változások miatt fellépő eltérésekre.

A magyar agrárexport a csatlakozás előtti években ingadozott és csak kis mértékben növekedett. **Csatlakozásunk után exportunk stabilan fejlődött. Ugyanakkor az importnál az ingadozás kisebb mértékű, de a tendencia egyértelműen és erőteljesen növekvő volt. Ennek ellenére az ágazat külkereskedelmi egyenlege továbbra is pozitív maradt,** bár romlott. Az export és import eltérő ütemű mozgását a következő ábrák mutatják a két főbb devizanemben, USD-ben, illetve EUR-ban:

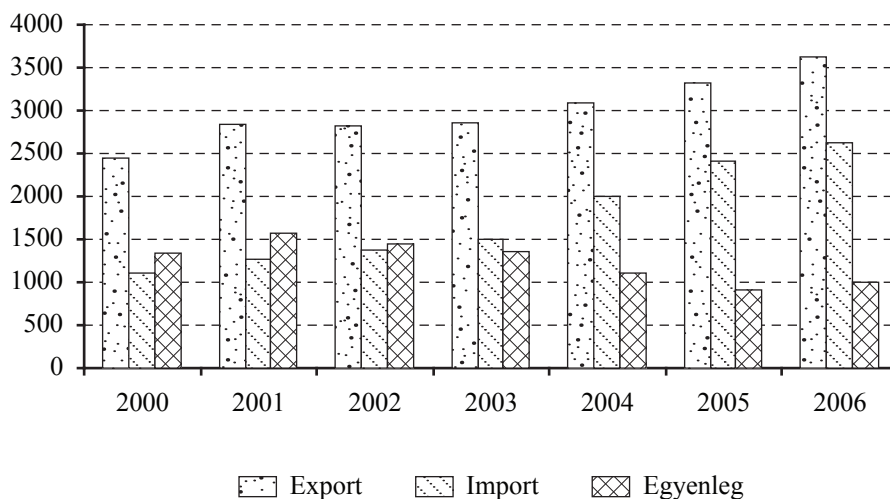
1. ábra

**A magyar agrárexport, -import és -egyenleg alakulása
(millió USD)**

Forrás: AKI adatbázis, illetve KSH előzetes adatok alapján saját számítások

A magyar agrárexport, -import és -egyenleg alakulása (millió EUR/ECU)

Forrás: AKI adatbázis, illetve KSH előzetes adatok alapján saját számítások

USD-ben mérve exportunk 2000 és 2006 között 202%-ra, míg importunk 325%-ra nőtt. Ha a 2003-2006-es periódust, azaz a csatlakozásunk utáni időszak változásait nézzünk, akkor exportunk 141%-ra és importunk 196%-ra nőtt. EUR-ban mérve exportunk 2000 és 2006 között 148%-ra, míg importunk 239%-ra nőtt, a 2003-2006-es időszakban pedig exportunk 127%-ra és importunk 176%-ra nőtt. Ez a látszólag ellentmondásos tendencia az EUR és az USD eltérő árfolyammozgásaiból ered, 2000 és 2002 között az EUR sokat veszített erejéből, csak 2003-ban kezdett újra felerősödni, és azóta tartósan erősebb az USD-nél. Mivel a HUF inkább az EUR árfolyammozgásához kötődik, ez utóbbi ábra tükrözi talán realisan az agrár-külkereskedelmünk teljesítményét.

Az export-, illetve importteljesítménnyel együtt megváltozott az agrár-külkereskedelmünk részaránya az összexporton, illetve -importon belül is: Az agrárexport részaránya jobban csökkent, mint az agrárimporté (6. táblázat).

6. táblázat

Agrárexportunk, illetve -importunk részesedése a teljes magyar külkereskedelemből

M.e.: millió EUR

Év	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Összexport	30 531	37 875	36 171	38 096	44 618	50 052	58 374
Agrárexport	2 442	2 841	2 821	2 850	3 100	3 324	3 627
Részarány, %	8	7,5	7,8	7,5	6,9	6,6	6,2
Összimport	34 405	43 709	39 467	42 263	48 533	52 956	60 339
Agrárimport	1 101	1 268	1 381	1 489	2 002	2 408	2 634
Részarány, %	3,2	2,9	3,5	3,5	4,1	4,5	4,4

Forrás: AKI adatbázis, illetve KSH előzetes adatok alapján saját számítások

Az adatok azt mutatják, hogy a magyar agrárexport részesedése az utóbbi hat év alatt 1,8 százalékponttal esett vissza, agrárimportunk részesedése viszont csak 2001-ig csökkent, azóta lényegesen nőtt.

2.2. A makrostruktúra elemzése

A makrostruktúra elemzésénél arra kívánunk választ adni, hogy csatlakozásunkkal történt-e változás az állattenyésztés, illetve növénytermelés, továbbá a mezőgazdasági nyersanyagtermelés és az élelmiszeripari termelés exportunkhoz való hozzájárulásában, illetve importunkból való részesedésében.

A HS-kódrendszer alapján a KSH a külkereskedelmi termékforgalomról a vámtarifai áruosztályai szerinti bontásban, illetve a HS kétszámjegyű főcsoport szerinti bontásban (HS 01-99) szolgáltat adatokat. Az élelmiszergazdasági külkereskedelmi forgalmat a következő vámtarifai áruosztályok mutatják (a részletes adatokat EUR-ban, USD-ben és HUF-ban az 1. melléklet tartalmazza):

- I. Élő állatok, állati termékek (tartalmazza a HS 01-05 főcsoportokat)
- II. Növényi termékek (HS 06-14)
- III. Zsír, olaj, viasz (HS 15)
- IV. Élelmiszerkészítmény, ital dohány (HS 16-24)

A fent feltett kérdésünkre ez a strukturális osztályozás azért nem tud választ adni, mert az alapanyag szerinti bontás (állati, vagy növényi eredetű-e az export) ez alapján nem valósítható meg, mert az élelmiszerkészítmények növényi és állati eredetű alapanyagokat is tartalmazhatnak. A mezőgazdasági és az élelmiszeripari exporthoz való hozzájárulás vizsgálatához sem elégséges e bontás mélység, mert az I. áruosztály vegyesen tartalmazza a mezőgazdasági (pl. élő állatok) és élelmiszeripari (pl. hús) termékeket.

A HS 01-24 áru főcsoportok szintű elemzés már közelebb visz a válaszhoz. A mezőgazdasági alaptermelésen belül az állattenyésztéshez a HS-01 és 03, a növénytermesztéshez a HS-06-10, illetve a HS-12 áru főcsoport rendelhető hozzá. A többi áru főcsoport tartalmazza az élelmiszeripari termékeket. Az állattenyésztés és a növénytermesztés hozzájárulásának kérdésénél azonban újabb problémák jelentkeznek, mert a 15. számú áru főcsoport például vegyesen tartalmazza az állati és növényi zsírokat és olajokat. Hasonló a probléma a 23. áru főcsoport esetében, ahol a hobbiállat-eledelek különböző arányú növényi és állati alapanyagokból készülnek. Éppen ezért – a „vegyes alapanyagú” termékfőcsoportokat tovább bontva (4, illetve 6 számjegyű HS csoportokat vizsgálva) tudunk eljutni az alapanyag természete szerinti bontáshoz.

Mivel csak a rövidtávon, azaz csatlakozásunk után történt változásokat akartuk megvizsgálni, ezért csak a 2003 és 2006. évet vettük figyelembe. Agrár- külkereskedelmünk alakulását USD-ben és EUR-ban mutatjuk be. Az export, import és egyenleg ágazatok, illetve eredet szerinti bontását a következő táblázatok mutatják:

7. táblázat

**Agrár-külkereskedelmi forgalmunk ágazatok, illetve az alapanyag
jellege szerinti bontásban a 2003-2006. években**

M.e.: millió USD

Megnevezés	Export			Import			Egyenleg		03/06
	2003	2006	%	2003	2006	%	2003	2006	
Ágazat									
<i>Mezőgazdaság</i>	813	1294	159	345	636	184	467	415	89
<i>Állattenyésztés</i>	134	213	159	42	179	426	92	67	74
<i>Növénytermelés</i>	679	1081	159	303	458	151	376	347	92
<i>Élelmiszeripar</i>	2 411	3 265	135	1 339	2 671	199	1 072	952	89
Eredet									
<i>Állati eredetű termék</i>	1 193	1 442	121	341	938	275	851	737	87
<i>Növényi eredetű termék</i>	2 031	3 117	153	1 343	2 370	138	688	630	92

Forrás: AKI adatbázis, illetve KSH előzetes adatok alapján saját számítások

8. táblázat

**Agrár-külkereskedelmi forgalmunk ágazatok, illetve az alapanyag
jellege szerinti bontásban a 2003-2006. években**

M.e.: millió EUR

Megnevezés	Export			Import			Egyenleg		03/06
	2003	2006	%	2003	2006	%	2003	2006	
Ágazat									
<i>Mezőgazdaság</i>	720	1 027	143	307	508	166	413	336	81
<i>Állattenyésztés</i>	118	169	143	37	142	383	81	54	67
<i>Növénytermelés</i>	602	858	143	270	366	136	332	281	85
<i>Élelmiszeripar</i>	2 134	2 600	122	1 187	2 126	179	947	763	81
Eredet									
<i>Állati eredetű termék</i>	1 056	1 148	109	302	746	247	754	592	79
<i>Növényi eredetű termék</i>	1 799	2 479	138	1 192	1 887	158	606	506	83

Forrás: AKI adatbázis, illetve KSH előzetes adatok alapján saját számítások

A két év között a legnagyobb növekedés az előzetes KSH-adatok szerint az állattenyésztési szektorban, illetve az állati eredetű termékek importjában történt, USD-ben mérve 426, illetve 275%-kal, EUR-ban mérve pedig 383, illetve 247%-kal, igaz, relatíve alacsonyabb bázisértékekből kiindulva. Abszolút számokban az élelmiszeripari termékek importja nőtt 939 millió EUR-val, míg ugyanannak a szektornak az exportja csak 466 millió EUR-val nőtt.

Az agrár-külkereskedelmi egyenleg romlása csatlakozásunk után mindegyik ágazatban, vagy alapanyag szerinti bontásban tapasztalható, EUR-ban mérve az egyenleg romlása nagyobb méretű, mint USD-ben. A legnagyobb egyenlegromlás az állattenyésztésnél (EUR-ban 67%-ra) és az állati eredetű termékeknél (79%-ra) lépett fel.

A következő táblázatokban az egyes ágazatok, illetve a termékek alapanyaga szerinti részarányokat mutatjuk be USD-ben, illetve EUR-ban.

9. táblázat

Agrár-külkereskedelmi forgalmunkból való részesedés ágazatok, illetve alapanyag jellege szerinti bontásban a 2003 és 2006. évben
(USD adatok alapján)

Ágazat/Alapanyag jellege	Export		Import		Egyenleg	
	2003	2006	2003	2006	2003	2006
Mezőgazdaság	25,2	28,4	20,5	19,2	30,4	30,3
ebből: Állattenyésztés	4,1	4,7	2,5	5,4	6	4,9
Növénytermelés	21,1	23,7	18	13,8	24,4	25,4
Élelmiszeripar	74,8	71,6	79,5	80,8	69,6	69,7
Összesen	100	100	100	100	100	100
Állati eredetű termék	37	31,6	20,3	28,4	55,3	53,9
Növényi eredetű termék	63	68,4	79,7	71,6	44,7	46,1
Összesen	100	100	100	100	100	100

Forrás: AKI adatbázis, illetve KSH adatok alapján saját számítások

10. táblázat

Agrár-külkereskedelmi forgalmunkból való részesedés ágazatok, illetve alapanyag jellege szerinti bontásban a 2003 és 2006. évben
(EUR adatok alapján)

Ágazat/Alapanyag jellege	Export		Import		Egyenleg	
	2003	2006	2003	2006	2003	2006
Mezőgazdaság	25,2	28,3	20,6	19,3	30,4	30,6
ebből: Állattenyésztés	4,1	4,7	2,5	5,4	6	5
Növénytermelés	21,1	23,6	18,1	13,9	24,4	25,6
Élelmiszeripar	74,8	71,7	79,4	80,7	69,6	69,4
Összesen	100	100	100	100	100	100
Állati eredetű termék	37	31,7	20,2	28,3	55,4	53,9
Növényi eredetű termék	63	68,3	79,8	71,7	44,6	46,1
Összesen	100	100	100	100	100	100

Forrás: AKI adatbázis, illetve KSH adatok alapján saját számítások

A részarányokat tekintve az ágazatok exportja oldalán csökkent az élelmiszeripar részesedése több mint 3 százalékponttal, illetve az alapanyag szerinti osztályozásban az állati eredetű termékek részesedése (4,3 százalékponttal), míg az import tekintetében az állati eredetű termékek részaránya csatlakozásunk óta több mint 8 százalékponttal nőtt, de az állattenyésztés és az élelmiszeripar is 2,9, illetve 1,3 százalékponttal növelte részarányát. Ezek a számok világosan mutatják az állattenyésztés térvesztését élelmiszergazdasági külkereskedelmünkben.

2.3. Árufőcsoportok szerinti elemzés

A nemzetközileg alkalmazott HS-kódrendszer első 24 árucsoportja alkotja a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékkört. Ennek elemzésével mutatjuk be az egyes termékcsoportok áruforgalmának adatait. A részletes 2000-2006. évi adatokat USD-ban és EUR-ban az 2.-4. számú mellékletek tartalmazzák. A fontosabb tendenciák elemzésénél a szöveges részben csak a 2003. és 2006. évi EUR-adatokra fogunk támaszkodni, mivel áruforgalmunk elszámolása 80-90%-ban már EUR-ban történik, másrészt az EUROSTAT adatai is EUR-ban vannak nyilvántartva.

2.3.1. Export

Agrárexportunk legfontosabb főcsoportja hagyományosan a **Hús és hústermékek** (HS 02), amelynek exportja 2006-ban 521 millió EUR-t tett ki, de 2003 és 2006 között 3,5%-kal csökkent. Részaránya az összexportunkon belül így 14,4%-ra esett vissza. A másik fontos főcsoport (HS 10, **Gabonafélék**) exportárbevétele viszont a növekvő termésmennyiségnek köszönhetően túlszárnyalta a 600 millió EUR-t és 2003-hoz képest majdnem 1,8-szorosára nőtt, ennek hátterében az intervenció és a stabilizálódó világgiazi árak miatt ismét könnyebbé váló külpiazi értékesítés, valamint a javuló szállítási feltételek állnak. Ezzel a gabona főcsoport részaránya az exportunkból 17,1%-ra nőtt. A 200 millió EUR fölötti bevételt hozó főcsoportok között növekedést mutatott az **Állati takarmányok** (HS 23), a **Zöldség/gyümölcs készítmény (HS-20)** és az **Olajos magvak (HS-12)** főcsoportja 19,5%-kal, 13,7%-kal, illetve 12,7%-kal. A zöldség/gyümölcs készítményeknél folytatódik a 2000 óta tartó folyamatos exportnövekedés, az állati takarmányoknál és az olajos magvaknál 2006-ban következett be visszaesés. A **Tejtermékek, tojás, méz** (HS 04) főcsoport exportja 2003 és 2006 között 11,5%-kal nőtt, de a korábbi eredményekhez képest nem tudott lényeges előrelépést mutatni.

2.3.2. Import

Agrárimportunk 2001 óta tartó ugrásszerű növekedése 2006-ben is tartott: behozatalunk 2003-hoz képest EUR-ban mérve 76,3%-kal nőtt. A főcsoport szintű elemzés azt mutatja, hogy szinte nem is volt olyan főcsoport, ahol nem emelkedett az import 2003-hoz képest, de az **Élő állatok** (HS 01) és a **Hús és hústermékek** (HS 02) importja a statisztikai adatok szerint több mint hatszorosára, illetve 3,4-szeresére nőtt. Több mint 187%-kal nőtt a **Tejtermékek, tojás, méz** főcsoport importja, 139%-kal az **Ital, szesz, ecet** (HS 22) behozatala. Kivételt képeznek az **Állati takarmányok**, ahol az import – a bő gabonatermésnek és a csökkenő állatállománynak köszönhetően – stagnált. Ennek ellenére ez a főcsoport 10,1%-kal tartja vezető pozícióját importunkban, de a hús és hústermékek, valamint a tej és tejtermékek importja 8-8%-os részaránnyal felzárkózott hozzá.

2.3.3. Egyenleg

A főcsoportok szintjén képzett egyenlegnek nem minden esetben van értelme, mert export- és importstruktúránk termékcsoport-szinten nagyon eltér egymástól. Ennek ellenére elmondható, hogy a **Hús és hústermékek** főcsoportjában bekövetkezett 34%-os egyenleg-csökkenés több mint jelzésértékű elmozdulás. A **Tej és tejtermékek** egyenlege viszont 2006-ban már 55 millió EUR mínuszt mutat. Meglepő, hogy az **Állati takarmányok** főcsoport egyenlege tartja a nullszaldót, ez elsősorban a hobbiállat-eledelel exportunk ugrásszerű növekedésének köszönhető.

2.3.4. Piaci szerkezet

Exportpiacainkra az erős Európa-centrikusság jellemző: Európa aránya exportunkból az utóbbi 15 éven 90-94% között mozgott. Ez a tendencia az új évezredben is folytatódott, az egyre növekvő szállítási költségek, a magas szállítási költséget elviselő termékek exportunkban képviselt alacsony aránya és külgazdasági kapcsolataink bővülésének elmaradása miatt szállítási rádiuszunk nem bővült. A magyar termékek tehát csak nehezen kerülnek olyan piacokra, mint az USA-ba, továbbá a legdinamikusabban növekvő agrárpiaci felvevőképességű dél-kelet ázsiai térség is csaknem kimarad célpiacaink közül. Az európai gazdasági egyezmények tagjaival (EU, CEFTA) még a kilencvenes években kötött szabadkereskedelmi megállapodások keretlehetőséget adtak a külkereskedelem fokozására, de nem biztosították automatikusan a forgalom növekedését. EU-csatlakozásunk szempontjából ezért érdekes megvizsgálni azt a kérdést, hogy a régi EU-tagországokkal, a velünk együtt csatlakozó országokkal, illetve az egyéb országokkal hogyan alakult az élelmiszergazdasági külkereskedelmünk csatlakozásunk előtt és után. Az elemzéseknél csak a KSH-adatokra támaszkodtunk, mert az 1.5.2. fejezetben tárgyalt kérdés szerint két ország (vagy országcsoport) tükörstatisztikái néha jelentős mértékben eltérhetnek egymástól (ld.: 5-8. melléklet).

Mivel a 2000-2006 évek közötti időszakot vizsgáljuk, lehetőség adódik ezt a kérdést két azonos hosszúsági időintervallumban, a 2000-2003. évi, illetve a 2003-2006. évi időszakra elemezni²⁷:

²⁷ A piaci részesedés kiszámításánál a 2000-2006. évi KSH adatokra támaszkodtunk, ahol 2000-től 2004. áprilisig az adatokat a behozatalnál származási, illetve közvetítő (szerződés szerinti) ország szerint, a kivitelnél pedig rendeltetési, illetve közvetítő (szerződő) ország szerint közölték. Csatlakozásunk óta az importnál a származási ország helyett már csak a feladó országot közlik, azaz azt az országot, amiből az árut kiszállították, feltéve, hogy azt követően nem történik kereskedelmi vagy más művelet az áruval, kivéve a szállítást és a hozzá kapcsolódó esetleges tevékenységet. Az exportnál a rendeltetési ország a kivitel időpontjában ismert célország, független attól, hogy a közvetlen kiszállítás ténylegesen melyik országba történik. Az új módszertan szerint megadott 2003. évi adatokat 2003*-gal jelöltük.

Élelmiszergazdasági külkereskedelmünk alakulása főbb régiók szerint

M.e.: millió EUR

Megnevezés	2000	2001	2002	2003	2003*	2004	2005	2006
Export								
EU-15	1 135	1 363	1 410	1 442	1 459	1 676	1 749	1 855
új EU-tagok	394	398	386	364	366	451	498	614
egyéb	913	1 079	1 024	1 022	1 029	971	1 076	1 158
Összesen	2 442	2 841	2 821	2 828	2 855	3 098	3 324	3 627
Import								
EU-15	503	594	677	773	912	1 253	1 561	1 659
új EU-tagok	135	166	196	225	245	417	580	685
egyéb	463	507	509	487	337	330	266	290
Összesen	1 101	1 268	1 381	1 486	1 494	2 000	2 408	2 634
Egyenleg								
EU-15	632	769	734	669	546	424	188	196
új EU-tagok	259	232	190	139	122	34	-82	-71
egyéb	450	572	516	535	692	641	810	868
Összesen	1 342	1 573	1 440	1 342	1 360	1 098	916	993

* Lásd 30. lábjegyzet

Forrás: AKI adatbázis, illetve KSH adatok alapján saját számítások

Élelmiszergazdasági exportunk az EU-15 felé mindkét vizsgált időszakban hasonló ütemben növekedett (27%-kal), ami évi 8%-os növekedési ütemnek felel meg. A velünk együtt csatlakozó országok felé 2003-ig évi 3%-kal csökkent a kivitelünk, a vámhatárok megszűnése után viszont már évi 19%-kal és 2003-2006 között összesen 68%-kal bővült. Átlag alatti ütemben (csak évi 4%-kal) nőtt az EU-n kívüli országokba irányuló exportunk.

Mivel az exportban a régi, illetve az új módszertan szerint közölt adatok csak kis mértékben térnek el egymástól, a 2000-2006-os időszakra mért növekedés, illetve éves növekedési ütem is értelmezhető. A legnagyobb össznövekedést az EU-15 felé értük el 63%-kal, átlagon felül volt az exportnövekedés a velünk együtt csatlakozók felé és messze átlag alatt marad az exportbővülés a harmadik országok felé. Az EU felé évi átlagban 8%-os növekedési ütemet tudtunk megvalósítani, míg a harmadik országok felé évi átlagban 4%-kal nőtt az élelmiszergazdasági exportunk.

Az importnál jobban kell figyelembe venni a 2004-ben történt módszertani változás kihatásait, de csak az egyes relációkra nézve. Összértékben ugyanis csak minimális eltérés mutatkozik a 2003, illetve a 2003* év értékei között (az exportnál nagyobb volt az eltérés), de a származási/feladó ország problémája miatt nőtt az EU-15-ből, illetve a velünk együtt csatlakozó országokból származó importunk majdnem 140 millió EUR-val, illetve 20 millió EUR-val, míg a harmadik országokból származó import értéke ennyivel csökkent. Ezért az egyes relációkra nézve az egész időszakot a 2004-ben bekövetkezett törés miatt nem tudjuk számszerűen értékelni. Az összimportunk viszont 2000-2006 között 139%-kal, azaz évi átlagban majdnem 16%-kal nőtt.

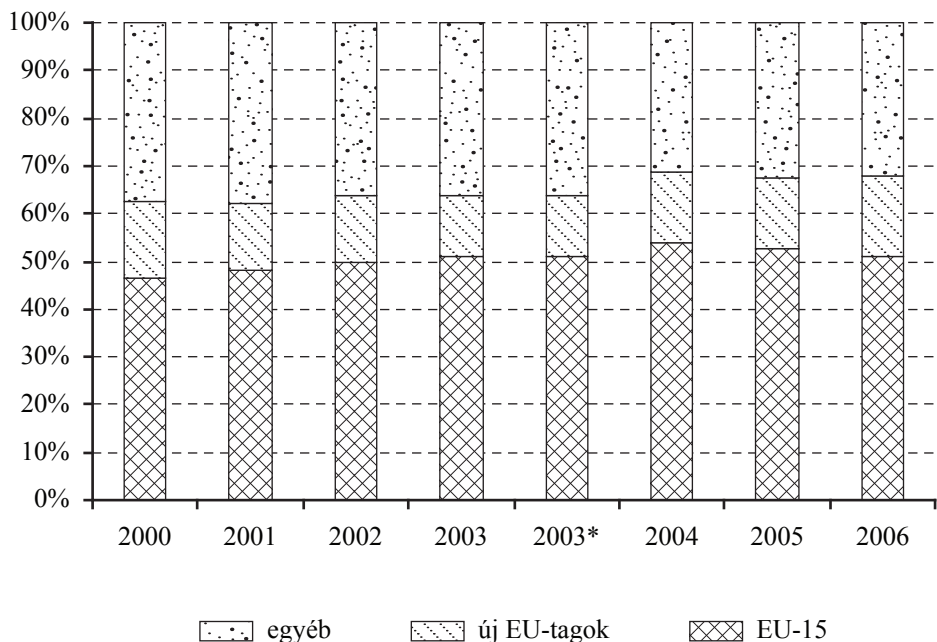
Ha kettéválasztjuk az időszakot, akkor a csatlakozás előtt 11%-os és a csatlakozás után 21%-os éves importnövekedést látunk. Az EU-15 felől ennél nagyobb ütemben nőtt az import évi 15, illetve 22%-kal, még ennél is nagyobb mértékű volt a velünk együtt csatlakozó országokból származó import növekedési üteme 19, illetve 41%. A harmadik országokból származó importunk a csatlakozásig csak minimálisan nőtt, utána pedig évi 14%-kal csökkent.

Az ellenkező irányú importalakulást a legjobban az egyes relációkkal szemben elért külkereskedelmi egyenleg alakulása mutatja. Az adatok szerint az EU-15 tagországaival szembeni agrár-külkereskedelmi mérlegünk 2003-2006 között az új módszertan szerint 546 millió EUR-ról 196 millió EUR-ra esett vissza, a velünk együtt csatlakozó országokkal szemben pedig a 2003. évi 121 millió EUR pozitív egyenlegünket 2006-ban 71 millió EUR negatív egyenleg váltotta fel. Mivel a módszertani változás bevezetése óta már négy év eltelt, ez a tendencia objektív versenyképességi okokra vezethető vissza. Az eltolódások eredményeként a 2006. évi pozitív élelmiszergazdasági külkereskedelmi mérleg 87%-a a harmadik országokkal folytatott külkereskedelmünkől származik, 2003-ban ez még csak 50% volt.

A fent vázolt tendenciák alapján változások történtek az egyes relációk részarányában is az összes élelmiszergazdasági külkereskedelemből. Itt is más-más alakulás tapasztalható az export, illetve az import területén, ahogyan ezt a következő ábrák mutatják.

3. ábra

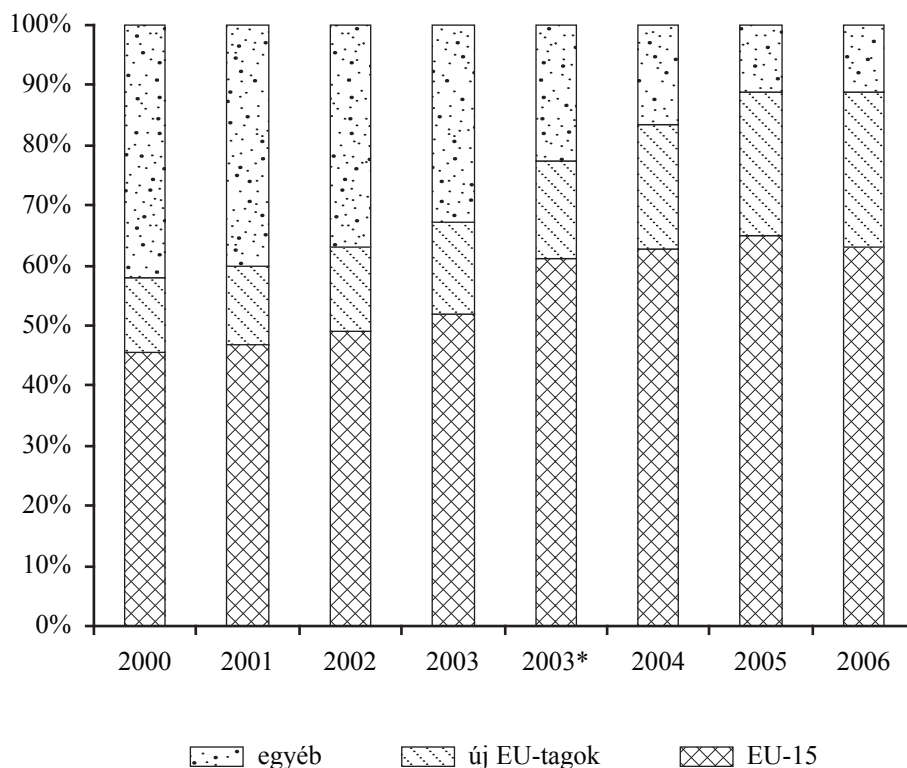
Főbb exportpiacaink részesedése 2000-2006 között

* Lásd 30. lábjegyzet

Forrás: AKI adatbázis, illetve KSH előzetes adatok alapján saját számítások

Főbb importforrás-országaink részesedése 2000-2006 között

* Lásd 30. lábjegyzet

Forrás: AKI adatbázis, illetve KSH előzetes adatok alapján saját számítások

Látható, hogy exportunkban a módszertani változások ellenére csak csekély mértékben nőtt az EU részaránya az összexportunkból. Az importban látszik a 2004. évi átállás által kiváltott „pályakorrekció” az EU részarányában, de az is világosan látszik, hogy az EU együttes részaránya és ezen belül elsősorban a velünk együtt csatlakozott országoké jelentősen nőtt. 2006-ban már importunk 89%-a az EU-ból származott. (Ismételten felhívjuk azonban a figyelmet arra, hogy a tengerentúlról érkező importáru a befogadó tengeri kikötő földrajzi helyétől függően EU-országból, vagy harmadik országból érkező importnak minősül.)

A legfontosabb export-, illetve importpiacaink ország szerinti rangsorát a következő táblázatok tartalmazzák.

**Élelmiszergazdasági exportunk rendeltetési ország szerinti megoszlása a
2003. évi rendeltetési ország sorrendje szerint**

Ország	millió EUR				százalék			
	2000	2003	2003*	2006	2000	2003	2003*	2006
Összesen	2 442	2 828	2 855	3 627	100,0	100,0	100,0	100,0
1. Németország	470	503	506	536	19,2	17,8	17,7	14,8
2. Ausztria	160	236	243	297	6,6	8,3	8,5	8,2
3. Románia	151	208	209	212	6,2	7,4	7,3	5,9
4. Oroszország	177	179	179	208	7,3	6,3	6,3	5,7
5. Olaszország	148	178	179	349	6,1	6,3	6,3	9,6
6. Hollandia	67	142	144	150	2,7	5,0	5,0	4,1
7. Bosznia-Hercegovina	93	111	112	74	3,8	3,9	3,9	2,0
8. Lengyelország	128	102	103	152	5,2	3,6	3,6	4,2
9. Csehország	81	97	98	144	3,3	3,4	3,4	4,0
10. Franciaország	87	97	98	96	3,6	3,4	3,4	2,7
11. Horvátország	73	91	92	89	3,0	3,2	3,2	2,5
12. Nagy-Britannia	42	88	89	126	1,7	3,1	3,1	3,5
13. Svájc	49	84	85	54	2,0	3,0	3,0	1,5
14. Szlovénia	94	72	73	105	3,8	2,6	2,6	2,9
15. Spanyolország	55	64	65	79	2,3	2,3	2,3	2,2
16. Japán	52	62	63	58	2,1	2,2	2,2	1,6
17. Belgium	48	55	55	52	1,9	1,9	1,9	1,4
18. Szlovákia	46	54	54	163	1,9	1,9	1,9	4,5
19. Szerbia-Montenegro**	36	43	44	36	1,5	1,5	1,5	1,0
20. Ukrajna	41	42	42	66	1,7	1,5	1,5	1,8

* Lásd 30. lábjegyzet

** 2003-ig Jugoszlávia

Forrás: AKI adatbázis, illetve KSH előzetes adatok alapján saját számítások

Mind az abszolút értékben, mind részarányban Németország dominál a felvevő piacaink között, bár az utóbbi években jelentősen megnőtt Olaszország szerepe, elsősorban a gabona és tejexport miatt. Harmadik legfontosabb piacunk 2006-ban Ausztria volt, ez a három ország élelmiszergazdasági kivitelünk kb. egyharmadát veszi fel. Románia és Oroszország részaránya a csatlakozás után csökkent, előbbinél 2007-ben történt EU-csatlakozása újabb lökést adhat exportunk növelésére. A velünk együtt csatlakozott országok részaránya az exportunkból kivétel nélkül nőtt.

Az importban a sorrend 2000 és 2006 között nagymértékben változott, ennek legfőbb oka a származási, illetve feladó ország szerint besorolás változása. Hozzájárult ehhez a közvetítő kereskedelem statisztikán belüli szerepének eltűnése, miáltal néhány ország (pl. Németország és Hollandia) részaránya jelentősen megnőtt.

Élelmiszergazdasági importunk származási, illetve feladó ország szerinti megoszlása a 2003. évi származási ország sorrendje szerint

Ország	millió EUR				százalék			
	2000	2003	2003*	2006	2000	2003	2003*	2006
Összesen	1 101	1 486	1 494	2 634	100,0	100,0	100,0	100,0
1. Németország	125	202	232	598	11,3	13,6	15,5	22,7
2. Brazília	137	152	62	8	12,4	10,2	4,1	0,3
3. Hollandia	106	137	196	319	9,6	9,2	13,1	12,1
4. Lengyelország	69	102	106	356	6,3	6,9	7,1	13,5
5. Olaszország	57	101	101	155	5,2	6,8	6,8	5,9
6. Ausztria	51	67	85	183	4,7	4,5	5,7	7,0
7. Franciaország	33	66	73	119	3,0	4,4	4,9	4,5
8. Spanyolország	21	64	58	79	1,9	4,3	3,9	3,0
9. Csehország	27	60	64	118	2,4	4,0	4,3	4,5
10. Szlovákia	36	55	60	163	3,2	3,7	4,0	6,2
11. USA	43	50	31	26	3,9	3,3	2,0	1,0
12. Belgium	22	35	63	73	2,0	2,3	4,2	2,8
13. Dánia	29	32	32	38	2,6	2,2	2,1	1,4
14. Görögország	18	29	29	20	1,7	2,0	1,9	0,8
15. Románia	32	27	77	57	2,9	1,8	5,1	2,1
16. Nagy-Britannia	20	26	26	54	1,9	1,8	1,7	2,0
17. Argentína	12	21	10	8	1,1	1,4	0,7	0,3
18. Törökország	13	18	16	27	1,2	1,2	1,1	1,0
19. Malajzia	12	14	12	2	1,1	0,9	0,8	0,1
20. Venezuela	10	14	9	8	0,9	0,9	0,6	0,3

* Lásd 30. lábjegyzet

Forrás: AKI adatbázis, illetve KSH előzetes adatok alapján saját számítások

Behozatalunkban is három ország dominál: Németország, Lengyelország és Hollandia adja importunknak majdnem felét! A brazil import látszólag eltűnt a külkereskedelmi statisztikáinkból, ami nem azt jelenti, hogy nincs már a magyar piacon brazil szója, vagy akár baromfi, hanem azt, hogy helyette a tengeri kikötővel rendelkező, az importárut fogadó EU-tagország importrészesedése nőtt (lásd az 1.5.2. fejezetet). A brazil import „eltűnése” azért is furcsa lenne, mert Brazília időközben a világ egyik leggyorsabban növekvő agrár-exportőrévé nőtte ki magát és komoly fenyegetést jelent az EU agrár-exportőröknek is.

Az adatokból az is kiderül, hogy **néhány országgal (p. Hollandia, Lengyelország, Csehország, Szlovákia) szemben jelentősen nőtt az agrár-külkereskedelmi deficitünk (pl. Németországgal, Hollandiával és Lengyelországgal). Ausztriával, vagy Olaszországgal szemben a növekvő import ellenére még mindig jelentős nettó agrár-exportőrök vagyunk.**

Összefoglalás

A kutatás során felmerült problémák és kérdések figyelembevételével ebben a részben összefoglalóan **következtetéseket és ajánlásokat** teszünk a különböző világméretű, külkereskedelmi termékforgalmú statisztikák, illetve a magyar külkereskedelmi termékforgalmi statisztika alkalmazására és elemzésére.

A külkereskedelmi termékforgalmi statisztika módszertana különböző nemzetközi szerződéseken, egyezményeken és jogszabályokon alapul. A **külkereskedelem-statisztika legfontosabb nemzetközi útmutatója** az ENSZ által először 1970-ben „**Nemzetközi termékforgalmi statisztika: Fogalmak és definíciók**” (IMTS) címen kiadott, utoljára 1998-ban módosított **módszertani ajánlás**, valamint a 2004-ben kiadott „Adat-összeállítói Kézikönyv”. Előbbi részletesen meghatározza az adatfelvétel területét, időszakát és módját, a számbavételi rendszereket, a termékosztályozási rendszereket, valamint a földrajzi osztályozási rendszert. **Ezeket a nemzetközi érvényű ajánlásokat azonban nem egyszer még a nemzetközi szervezetek sem vesznek mindenkor azonos módon figyelembe.** Az eltérések nagy részre az adatlehatárolások eltérő módon történő értelmezéséből, illetve használatából adódnak.

Azt is figyelembe kell venni, hogy **a külkereskedelem fogalma és tartalma országonként sem minden esetben azonos.** Ez a tény önmagában is számottevő különbségeket eredményez a külkereskedelmi statisztikákban általában is, de természetesen az agrár-külkereskedelem adataiban is.

A tények alapján talán nem meglepő, hogy a világ agrár-külkereskedelmére vonatkozóan több olyan adatforrás létezik, amely autentikusnak tekinthető az adatok megbízhatósága tekintetében. Ezek közül a következő **három adatforrás tartalmaz az egész világ agrár-külkereskedelmére vonatkozó konzisztens, összehasonlítható és tartalmában jól azonosítható adatokat: az ENSZ Comtrade adatbázisa, a FAO és a WTO adatbázisai.** A Világbank, az USDA, az EUROSTAT és az OECD nem rendelkezik az egész világra vonatkozó (agrár)külkereskedelmi adatbázissal, hanem csak esetenként egy-egy adatgyűjteményben, tanulmányban tesz közzé erre vonatkozó – máshonnan átvett, illetve részben szakértői által számított/korrigált – adatokat. Ezek az adatforrások **egymástól eltérő adatokat közölnek a (látszólag) azonos tartalmú, illetve azonos megnevezésű mutatóra vonatkozóan.**

Olyan adatbázis tehát nem létezik, amely minden oldalról (pl. agrár-külkereskedelem és termelés, GDP, fogyasztás, pénzügyek, cserearányok összefüggései, export és import arányok, országok sorrendje, általánosságban és egy-egy termék esetében, fejlődési üteme, stb.) megfelelő összehasonlító alapot nyújtana egy sokoldalú és általános, nagy aggregációjú, avagy éppen nagyon konkrét termékmélységű elemzéshez.

Ebből viszont az **a tanulság is levonható, hogy végül is bármely nemzetközi adatbázis adata használható** – a vizsgálandó szempontok figyelembe vételével – **a világ vagy egy-egy ország agrár-külkereskedelmének meghatározása céljára.**

Mivel az élelmiszergazdasági külkereskedelem hazai és nemzetközi adatainak konkrét eltérései és anomáliái számos okra vezethetők vissza, a statisztikák segítségével elvégzendő feladatoknál ezeket külön-külön is figyelembe kell venni. Az **első helyen említhető a fuvarparitás kérdése.** A legtöbb ország a nemzetközi szabványokból kiindulva az importot CIF-paritáson, az exportot pedig FOB-paritáson számolt értéken szerepelteti. Több ország

(pl. Kína) viszont mind az importált, mind az exportált áruk statisztikai értékét FOB-paritáson veszi számba, ami az import esetében alacsonyabb értéket képvisel, mert nem foglalja magában a szállítás alatti biztosítás összegét. Ennek eredményeként annak az országnak a külkereskedelmi egyenlege jobb képet mutat.

Egy másik alapvető eltérést az okozza, hogy a statisztikák összeállítása kétféle szempont szerint történhet. A **general trade** rendszerben az ország statisztikai területe megegyezik az ország gazdasági területével, tehát a behozatal magában foglalja az adatokat gyűjtő ország gazdasági területére belépő, az export pedig az azt elhagyó valamennyi terméket. A **special trade** rendszerben az ország statisztikai területe csak egy része a gazdasági területének.

Majdnem **áthidalhatatlan problémát** okoz a jelenlegi nemzetközi külkereskedelmi statisztikában **az árutételek származó, vagy feladó ország szerinti besorolása, illetve a közvetítő kereskedelem kimutatása**. A magyar külkereskedelmi statisztika például EU-csatlakozásunk óta a behozatal esetében egységesen a feladási országot tekinti partnerországnak. Ezért a harmadik országokból importált, de nem a magyar határon elvámolt áruk esetében nem mutatható ki a statisztikákból az áruk származási helye. Ez a tény hatalmas eltérésekhez vezetett a csatlakozásunk előtti importpiac-szerkezetéhez viszonyítva. **Hasonló problémát okoz, hogy a jelenlegi magyar külkereskedelmi statisztika segítségével az ún. közvetítő kereskedelem sem mutatható ki, amely jó néhány termék importjában 2004 előtt lényeges szerepet játszott.**

Egy további anomália az **Európai Unió belüli áruforgalommal** függ össze. Ezt a forgalmat az INTRASTAT rendszer méri. Az INTRASTAT egy új, innovatív módszeren alapul, amely nem egészen ekvivalens sem a general, sem a special trade rendszerrel. **Az INTRASTAT rendszer csak azokat az árumozgásokat figyeli, amelyek két tagállam között történnek.** Mivel megszűnt a vámokmányokból történt statisztikai adatgyűjtés, a tagországok közötti árumozgásokról csak közvetlenül a gyártóktól, illetve forgalmazóktól történik az adatok begyűjtése. Hogy csökkentsék a felesleges adminisztrációs munkát az INTRASTAT adatgyűjtési módszere csak a nagyobb vállalatokra és a jelentősebb ügyletekre koncentrál, a kisebb forgalmat lebonyolító cégek kiszűrésére a küszöbérték-rendszer működik. Hogy a be nem jelentett forgalom mekkora nagyságrendet tesz ki, erre azonban nincsenek pontos becslések.

A fentiek alapján **végző konklúzióként levonható, hogy bármely nemzetközi adatbázis használata esetében feltétlenül meg kell jelölni az adat forrását, továbbá a lehetséges döntő eltérések lehatárolását, például:**

„A világ agrárexportja 2004-ben a WTO szerint 783 milliárd USD volt (beleszámítva a mezőgazdasági eredetű nyers- és alapanyagokat is).” Vagy:

„A világ agrárexportja 2004-ben a WTO szerint 627 milliárd USD volt (mezőgazdasági eredetű nyers- és alapanyagok nélkül).”

Az **egyes nemzetközi adatforrásokat különböző feladatokra ajánlatos alkalmazni**, például a FAO adatbázisát célszerű használni, ha arra vagyunk kíváncsiak, hogy **milyen arányt képvisel az egyes országok egyes termékeinek termeléséből az export vagy az import, továbbá, ha a világ valamennyi országának agrártermelését és agrár-**

külkereskedelmét együtt kívánjuk szemléltetni. Ha a világ összes országának vagy egyes országoknak az agrár-külkereskedelmét a teljes külkereskedelem tükrében kívánjuk bemutatni, akkor az ENSZ Comtrade adatbázisának használata célszerű, ha az általános világkereskedelem makro-adatait keressük, akkor a WTO adatbázisának alkalmazása indokolt. Az EUROSTAT alkalmazása abban az esetben a legcélszerűbb, ha az EU tagországainak agrár-külkereskedelmét az EU élelmiszergazdaságának helyzetébe illesztve akarjuk bemutatni.

Élelmiszergazdasági külkereskedelmünk makrostrukturális elemzését, azaz hogy összességében mennyit változott export- és importteljesítményünk, valamint egyenlegünk és hogy történt-e változás az állattenyésztés, illetve növénytermelés, továbbá a mezőgazdasági nyersanyagtermelés és az élelmiszeripari termelés exportunkhoz való hozzájárulásában, illetve importunkból való részesedésében, **nem, vagy alig befolyásolják a módszertanban végbement változások.** A számok alapján EUR-ban mérve exportunk 2000 és 2006 között 148%-ra, míg importunk 239%-ra nőtt, a 2003-2006-es időszakban pedig exportunk 127%-ra és importunk 176%-ra nőtt. A magyar agrárexport részesedése az összexportunkból az utóbbi hat év alatt 1,8 százalékponttal esett vissza 6,2%-ra, agrárimportunk részesedése viszont csak 2001-ig mutatott csökkenő tendenciát, azóta 4,4%-ra nőtt.

A részarányokat tekintve **a számok világosan mutatják az állattenyésztés térvesztését élelmiszergazdasági külkereskedelmünkben. Az ágazatok exportoldalán csökkent az élelmiszeripar részesedése több mint 3 százalékponttal, illetve az eredet szerinti osztályozásban az állati eredetű termékek részesedése (4,3 százalékponttal), míg az import tekintetében az állati eredetű termékek részaránya csatlakozásunk óta több mint 8 százalékponttal nőtt, de az állattenyésztés és az élelmiszeripar is 2,9, illetve 1,3 százalékponttal növelte részarányát.** Az árucsoportok szerinti elemzés alapján agrárexportunk legfontosabb főcsoportja sokáig a **Hús és hústermékek (HS 02)** főcsoport volt, amelynek exportja 2006-ban 521 millió EUR-t tett ki, de 2003 és 2006 között 3,5%-kal csökkent. Részaránya az összexportunkon belül így 14,4%-ra csökkent. A másik fontos főcsoport (HS 10, **Gabonafélék**) exportárbevétele viszont a növekvő termésmennyiségnek és az EU gabonaintervenciónak köszönhetően túlszárnyalta a 600 millió EUR-t és részaránya exportunkból 2006-ban már 17% fölé nőtt. Az import oldalán szinte nem is volt olyan főcsoport, ahol nem emelkedett a behozatal 2003-hoz képest, de az **Élő állatok (HS 01)** és a **Hús és hústermékek (HS 02)** importja a statisztikai adatok szerint több mint hatszorosára, illetve 3,4-szeresére nőtt.

A **piaci szerkezet vizsgálatánál,** azaz, hogy hova szállítunk és hogy honnan importálunk élelmiszergazdasági termékeket **már lényegesen jobban kell a módszertani változásokra figyelni.** Az exportban a régi, illetve az új módszertan szerint közölt adatok csak kis mértékben térnek el egymástól, ezért a 2000-2006-os időszakra mért növekedés, illetve éves növekedési ütem is értelmezhető. A legnagyobb össznövekedést az EU-15 felé értük el 63%-kal, átlagon felül volt az exportnövekedés a velünk együtt csatlakozók felé és messze átlag alatt marad az exportbővülés a harmadik országok felé. Az EU felé évi átlagban 8%-os növekedési ütemet tudtunk megvalósítani, míg a harmadik országok felé évi átlagban 4%-kal nőtt az élelmiszergazdasági exportunk. Az **importnál jobban kell figyelembe venni a 2004-ben történt módszertani változás kihatásait, de csak az egyes relációkra nézve.** Összértékben ugyanis csak minimális eltérés mutatkozik a 2003, illetve az új módszertan szerinti 2003* év értékei között (az exportnál nagyobb volt az eltérés), de a származási/feladó ország problémája miatt nőtt az EU-15-ből, illetve a velünk együtt csatlakozó

országokból származó importunk majdnem 140 millió EUR-val, illetve 20 millió EUR-val, míg a harmadik országokból származó import értéke ennyivel csökkent. Ezért az egyes relációkra nézve az egész időszakot a 2004-ban bekövetkezett törés miatt nem tudjuk számszerűen értékelni. Az összimportunk viszont 2000-2006 között 139%-kal, azaz évi átlagban majdnem 16%-kal nőtt.

Exportunkban a módszertani változások ellenére tehát csak csekély mértékben nőtt az EU részaránya az összexportunkból, az importban viszont érvényesül a 2004. évi átállás által kiváltott „pályakorrekció” az EU részarányában, de az is világosan látszik, hogy az EU együttes részaránya és ezen belül elsősorban a velünk együtt csatlakozott országoké jelentősen nőtt. 2006-ban már importunk 89%-a az EU-ból származott. A legfontosabb export- illetve importpiacaink ország szerinti rangsorát tekintve, mind abszolút értékben, mind részarányban Németország dominál a felvevő piacaink között. Az utóbbi években jelentősen megnőtt Olaszország szerepe, elsősorban a megnövekedett gabona és tejexport miatt. Harmadik legfontosabb piacunk 2006-ban Ausztria volt, ez a három ország élelmiszergazdasági kivitelünk kb. egyharmadát veszi fel. Importunkban is három ország dominál: Németország, Lengyelország és Hollandia adja importunknak majdnem felét! A brazil import látszólag eltűnt a külkereskedelmi statisztikánkból, ami nem azt jelenti, hogy nincs már a magyar piacon brazil szója, vagy akár baromfi, hanem azt, hogy helyette a tengeri kikötővel rendelkező, az importárut fogadó EU-tagország importrészesedése nőtt.

Forrásjegyzék

1. Garay, R. – Petőné, V. É. – Tóth P.: Az élelmiszergazdaság külkereskedelme, AKI, különféle számok
2. <http://faostat.fao.org/>
3. <http://fd.comext.eurostat.cec.eu.int/xtweb/>
4. <http://siteresources.worldbank.org/DATASTATISTICS/Resources/table4-5.pdf>
5. <http://unstats.un.org/unsd/comtrade/>
6. <http://www.akii.hu>
7. <http://www.destatis.de>
8. <http://www.fas.usda.gov/ustrade/USTRxHS2.asp?QI=>
9. <http://www.ksh.hu>
10. http://www.trademap.org/reliability_data.php
11. http://www.wto.org/English/res_e/statis_e/its2005_e/its05_toc_e.htm
12. Kartali János (szerk.) (2004): A főbb agrártermékek piacra jutásának feltételei az EU-csatlakozás küszöbén (I.-II. kötet), Agrárgazdasági Tanulmányok, AKI, 2004/1-2.
13. Németh Eszter: Módszertani buktatók az EU-tagjelölt országok statisztikáiban. Gazdaság és statisztika, 2003/3.

MELLÉKLETEK

1. melléklet

Agrár-külkereskedelmünk alakulása a 2003. és 2006. évi adatok alapján a vámtarifa áruosztályok szerint

Export	millió EUR			%			millió USD			%			milliárd HUF		
	2003	2006		2003	2006		2003	2006		2003	2006		2003	2006	
I. Élő állatok, állati termékek	880,6	925,9	105,1	995,1	1 162,7	116,8	223,4	244,7	109,6						
II. Növényi termékek	880,3	1 128,2	128,2	993,1	1 421,1	143,1	223,5	298,5	133,6						
III. Zsír, olaj, viasz	90,3	119,5	132,3	102,5	150,1	146,4	23,0	31,6	137,5						
IV. Élelmiszertermék, ital, dohány	1 003,2	1 453,5	144,9	1 132,8	1 825,2	161,1	254,2	384,8	151,4						
Összesen:	2 854,5	3 627,2	127,1	3 223,5	4 559,1	141,4	724,0	959,7	132,5						
Import	millió EUR			%			millió USD			%			milliárd HUF		
	2003	2006		2003	2006		2003	2006		2003	2006		2003	2006	
I. Élő állatok, állati termékek	191,8	589,6	307,4	217,2	740,9	341,2	48,7	155,8	320,3						
II. Növényi termékek	396,1	553,8	139,8	444,7	692,7	155,8	99,6	145,6	146,2						
III. Zsír, olaj, viasz	86,9	104,1	119,8	98,1	131,1	133,7	22,0	27,6	125,3						
IV. Élelmiszertermék, ital, dohány	819,4	1 386,4	169,2	924,5	1 743	188,5	207,3	366,6	176,8						
Összesen:	1 494,3	2 633,9	176,3	1 684,5	3 307,7	196,4	377,6	695,7	184,2						
Egyenleg	millió EUR			%			millió USD			%			milliárd HUF		
	2003	2006		2003	2006		2003	2006		2003	2006		2003	2006	
I. Élő állatok, állati termékek	688,8	336,4	48,8	777,9	421,7	54,2	174,7	88,9	50,9						
II. Növényi termékek	484,2	574,4	118,6	548,4	728,5	132,8	123,8	152,9	123,5						
III. Zsír, olaj, viasz	3,4	15,4	453,1	4,4	19,0	429,1	1,0	4,0	409,0						
IV. Élelmiszertermék, ital, dohány	183,8	67,1	36,5	208,3	82,3	39,5	46,9	18,1	38,7						
Összesen:	1 360,2	993,2	73,0	1 539,1	1 251,4	81,3	346,4	264	76,2						

Forrás: KSH adatai

**Az élelmiszergazdasági export alakulása 2000-2006 között
árufőcsoportok szerint**

M.e.: millió USD

	Megnevezés	2000	2001	2002	2003	2003*	2004	2005	2006
1.	Élő állatok	126,2	155,1	135,3	126,1	126,8	158,7	183	206,3
2.	Hús, vágási termékek	492,7	573,7	544,4	607,6	610,2	710,6	704,6	655,5
3.	Halak, édesv. állatok	8,5	7,3	5,9	6,8	6,8	6,5	3,9	6,5
4.	Tejtermékek	101,8	129,5	134,1	169,9	170,7	162,1	170,3	210,9
5.	Egyéb állati termékek	75,2	65,4	75	80,2	80,5	92,0	85,5	83,5
6.	Fa, egyéb növény	14,6	15,3	17,4	21,2	21,6	25,5	21,6	25,2
7.	Zöldségfélék	123,9	143,9	146,9	159,1	159,6	190,7	164,4	186,3
8.	Gyümölcs, dió	69,2	74,7	67,3	99,2	99,5	117,6	70,6	87,9
9.	Kávé, tea, fűszer	27,4	28,5	29,4	34,5	34,7	33,3	28,1	38,0
10.	Gabonafélék	221,0	334,7	353,8	395,7	398,4	454,3	583,6	781,5
11.	Malomipari termék	47,5	40,6	34,8	56,9	58,0	54,6	48,4	26,6
12.	Olajos mag, tak.	126,5	109,6	170,6	210	211,4	288,6	303,1	266,5
13.	Növényi nedv. kiv.	0,4	0,6	0,7	0,5	0,5	0,7	0,7	1,1
14.	Egyéb növ. term.	6,2	8,2	7,9	9,2	9,3	8,2	4,9	7,9
15.	Állati növ. zsír	83,0	54,6	57,8	93,1	102,5	131,7	143,9	150,1
16.	Áll. ered. él. készítm.	96,1	101	102,8	107,8	108,5	130,3	139,5	159,8
17.	Cukor, cukorárúk	25,5	33,1	54,8	61,2	61,5	109,9	176,2	217,8
18.	Kakaó, készítmény	27,1	32,1	38,9	50,7	51,7	55,5	59,3	84,0
19.	Cukrászati term.	34,1	37,1	36,9	43,1	43,3	63,4	85,3	100,2
20.	Zölds. gyüm. kész.	259,7	283,1	300,6	363,1	364,3	422,1	433,1	460,6
21.	Egyéb ehető kész.	54,1	60,0	68,7	92,5	93,0	143,5	179,8	227,2
22.	Ital, szesz, ecet	104,0	99,7	105,6	131,4	132,4	137,5	142,4	187,7
23.	Állati takarmány	109,8	137,5	165,1	261,6	263,7	331,4	374,6	349,4
24.	Dohány és term.	19,1	16,5	10,4	14,5	14,5	26,9	23,8	38,6
	Főcsop. összesen:	2 253,7	2 541,6	2 664,9	3 195,9	3 223,5	3 855,8	4 130,8	4 559,1

* Lásd 30. lábjegyzet

Forrás: KSH és AKI adatai alapján saját számítások

2. melléklet folytatása

**Az élelmiszergazdasági export alakulása 2000-2006 között
árufőcsoportok szerint**

M.e.: millió EUR

	Megnevezés	2000	2001	2002	2003	2003*	2004	2005	2006
1.	Élő állatok	136,6	173,2	143,1	111,5	112,4	127,4	147,1	164,2
2.	Hús, vágási termékek	533,5	640,6	575,8	537,2	539,8	570,4	567,4	521,2
3.	Halak, édesv. állatok	9,2	8,2	6,2	6,0	6,1	5,3	3,1	5,2
4.	Tejtermékek	110,3	144,6	141,8	150,2	151,1	130,6	136,5	168,4
5.	Egyéb állati termékek	81,5	73,0	79,3	70,9	71,3	74,0	69,2	66,9
6.	Fa, egyéb növény	15,8	17,0	18,3	18,7	19,2	20,4	17,3	20,2
7.	Zöldségfélék	134,2	160,6	155,4	140,7	142,2	153,9	132,4	148,3
8.	Gyümölcs, dió	74,9	83,4	71,2	87,7	87,3	95,4	57,7	69,5
9.	Kávé, tea, fűszer	29,7	31,8	31,1	30,5	30,8	26,6	22,7	30,3
10.	Gabonafélék	239,3	373,7	374,1	349,8	353,1	364,7	470,0	619,7
11.	Malomipari termék	51,4	45,4	36,8	50,3	51,2	44,3	38,5	21,2
12.	Olajos mag, tak.	137,0	122,4	180,4	185,7	187,8	229,9	243	211,7
13.	Növényi nedv. kiv.	0,5	0,6	0,7	0,5	0,5	0,6	0,6	0,9
14.	Egyéb növ. term.	6,7	9,1	8,4	8,2	8,3	6,6	3,9	6,4
15.	Állati növ. zsír	89,9	60,9	61,1	82,3	90,3	106,0	116,0	119,5
16.	Áll. ered. él. készítm.	104,0	112,7	108,7	95,3	96,1	104,4	112,9	126,8
17.	Cukor, cukorárúk	27,6	36,9	57,9	54,1	54,6	88,5	141,5	174,0
18.	Kakaó, készítmény	29,3	35,8	41,2	44,8	45,7	44,4	47,8	66,5
19.	Cukrászati term.	36,9	41,5	39,0	38,1	38,4	50,9	68,6	79,8
20.	Zölds. gyüm. kész.	281,2	316,1	317,9	321,0	322,2	338,9	348,7	366,3
21.	Egyéb ehető kész.	58,6	67,0	72,7	81,7	82,2	115,6	144,4	181,0
22.	Ital, szesz, ecet	112,6	111,3	111,7	116,2	117,5	110,6	114,6	148,9
23.	Állati takarmány	118,9	153,5	174,6	231,3	233,7	266,7	300,5	279,2
24.	Dohány és term.	20,7	18,4	10,9	12,8	12,9	21,8	19,2	31,0
	Főcso. összesen:	2 440,1	2 837,9	2 818,2	2 825,2	2 854,5	3 098,1	3 323,6	3 627,2

* Lásd 30. lábjegyzet

Forrás: KSH és AKI adatai alapján saját számítások

**Az élelmiszergazdasági import alakulása 2000-2006 között
árufőcsoportok szerint**

M.e.: millió USD

	Megnevezés	2000	2001	2002	2003	2003*	2004	2005	2006
1.	Élő állatok	18,9	21,4	23,3	21,3	21,3	74,3	130,3	149,3
2.	Hús, vágási termékek	49,6	71,3	81,2	68,8	68,9	194,8	293,0	262,1
3.	Halak, édesv. állatok	13,9	15,9	16,8	19,8	20,7	23,5	27,2	29,6
4.	Tejtermékek	43,0	49,9	56,9	83,3	83,6	165,8	225,1	266,4
5.	Egyéb állati termékek	19,8	16,9	17,7	22,5	22,7	27,8	29,4	33,5
6.	Fa, egyéb növény	24,8	25,8	33,3	49,3	50,2	67,5	78,2	69,4
7.	Zöldségfélék	27,9	34,2	41,7	70,9	71,4	94,5	105,2	129,9
8.	Gyümölcs, dió	58,9	59,4	99,2	139,8	142,2	188,4	216,8	204,0
9.	Kávé, tea, fűszer	65,8	49,6	41,2	53,5	53,7	63,8	75,8	96,6
10.	Gabonafélék	32,6	37,0	28,4	39,4	39,7	90,8	54,8	54,2
11.	Malomipari termék	5,2	4,4	5,2	9,6	9,7	18,9	22,8	25,9
12.	Olajos mag, tak.	37,0	49,3	54,2	65,8	66,2	76,7	86,0	99,4
13.	Növényi nedv. kiv.	7,3	7,0	7,7	10,6	10,6	10,0	11,1	12,2
14.	Egyéb növ. term.	0,6	1,2	1,3	1,1	1,1	1,0	0,9	1,1
15.	Állati növ. zsír	61,0	64,0	73,4	97,9	98,1	119	135,6	131,1
16.	Áll. ered. él. készítm.	12,4	14,6	18,8	24,1	24,2	34,9	58,5	84,5
17.	Cukor, cukorárúk	20,4	29,0	28,2	38,3	38,4	64,4	84,7	123,4
18.	Kakaó, készítmény	45,8	54,0	69,0	94,2	94,3	127,2	133,1	175,4
19.	Cukrászati term.	45,2	55,4	76,5	104,0	104,3	159,1	188,0	209,4
20.	Zölds. gyüm. kész.	62,4	56,0	66,6	98,4	98,7	118,9	132,7	163,0
21.	Egyéb ehető kész.	71,9	79,7	99,9	142,1	142,4	202,7	240,9	300,1
22.	Ital, szesz, ecet	29,5	33,7	51,0	80,4	80,8	157,1	176,6	214,3
23.	Állati takarmány	220,7	259,4	274,5	300,7	301,0	343,9	292,2	332,0
24.	Dohány és term.	39,1	42,6	36,8	40,4	40,5	64,3	107,0	141,0
	Főcsoop. összesen:	1 013,4	1 132,0	1 302,6	1 676,3	1 684,5	2 489,0	2 905,9	3 307,7

* Lásd 30. lábjegyzet

Forrás: KSH és AKI adatai alapján saját számítások

3. melléklet folytatása

**Az élelmiszergazdasági import alakulása 2000-2006 között
árufőcsoportok szerint**

M.e.: millió EUR

	Megnevezés	2000	2001	2002	2003	2003*	2004	2005	2006
1.	Élő állatok	20,4	23,9	24,6	18,9	18,9	59,3	98,9	118,7
2.	Hús, vágási termékek	53,6	79,6	85,9	60,8	60,9	156,4	236,7	208,8
3.	Halak, édesv. állatok	15,1	17,8	17,7	17,5	18,2	18,9	21,0	23,5
4.	Tejtermékek	46,6	55,8	60,2	73,7	73,7	132,7	174,7	211,8
5.	Egyéb állati termékek	21,5	18,9	18,8	19,8	20,1	22,4	23,3	26,7
6.	Fa, egyéb növény	26,8	28,8	35,2	43,5	44,8	54,4	56,2	55,6
7.	Zöldségfélék	30,2	38,2	44,1	62,7	64,0	75,6	90,1	104,2
8.	Gyümölcs, dió	63,8	66,3	104,9	123,6	126,2	150,2	181,2	162,9
9.	Kávé, tea, fűszer	71,3	55,4	43,5	47,3	47,7	51,4	63,2	76,8
10.	Gabonafélék	35,2	41,3	30,1	34,9	35,0	73,0	44,2	43,4
11.	Malomipari termék	5,6	4,9	5,4	8,5	8,6	15,2	18,2	20,6
12.	Olajos mag, tak.	40,0	55,0	57,3	58,2	59,4	61,3	67,1	79,7
13.	Növényi nedv. kiv.	7,9	7,8	8,1	9,4	9,5	8,1	8,9	9,7
14.	Egyéb növ. term.	0,6	1,4	1,4	0,9	1,0	0,8	0,7	0,9
15.	Állati növ. zsír	66,0	71,5	77,6	86,5	86,9	95,4	111,4	104,1
16.	Áll. ered. él. készítm.	13,5	16,3	19,8	21,3	21,4	27,9	60,3	67,0
17.	Cukor, cukorárúk	22,1	32,4	29,8	33,9	34,1	51,9	70,0	97,9
18.	Kakaó, készítmény	49,6	60,3	73,0	83,2	83,7	102,0	117,5	139,3
19.	Cukrászati term.	48,9	61,9	80,9	91,9	92,4	127,9	160,8	166,7
20.	Zölds. gyüm. kész.	67,6	62,6	70,4	87,0	87,5	95,8	113,9	129,9
21.	Egyéb etető kész.	77,8	89,0	105,6	125,7	126,0	163,2	200,9	238,6
22.	Ital, szesz, ecet	31,9	37,7	54,0	71,0	71,2	126,4	157,0	170,2
23.	Állati takarmány	238,9	289,7	290,3	265,9	267,3	277,7	241,5	264,9
24.	Dohány és term.	42,3	47,5	38,9	35,7	35,7	51,6	90,2	111,8
	Főcso. összesen:	1 097,2	1 263,9	1 377,5	1 481,8	1 494,3	1 999,7	2 407,6	2 633,9

* Lásd 30. lábjegyzet

Forrás: KSH és AKI adatai alapján saját számítások

**Az élelmiszergazdasági külkereskedelem egyenlegének
alakulása 2000-2006 között árucsoportok szerint**

M.e.: millió USD

	Megnevezés	2000	2001	2002	2003	2003*	2004	2005	2006
1.	Élő állatok	107,3	133,7	112,0	104,8	105,4	84,5	52,7	57,0
2.	Hús, vágási termékek	443,2	502,5	463,2	538,8	541,4	515,8	411,6	393,4
3.	Halak, édesv. állatok	-5,4	-8,6	-10,9	-13,0	-13,8	-17,0	-23,3	-23,1
4.	Tejtermékek	58,8	79,6	77,2	86,6	87,1	-3,7	-54,9	-55,6
5.	Egyéb állati termékek	55,4	48,5	57,3	57,8	57,8	64,2	56,1	50,0
6.	Fa, egyéb növény	-10,2	-10,6	-15,9	-28,1	-28,6	-42,0	-56,6	-44,2
7.	Zöldségfélék	96,1	109,7	105,2	88,2	88,2	96,2	59,2	56,4
8.	Gyümölcs, dió	10,3	15,3	-31,9	-40,6	-42,6	-70,7	-146,2	-116,1
9.	Kávé, tea, fűszer	-38,4	-21,1	-11,8	-19,0	-19,0	-30,5	-47,6	-58,6
10.	Gabonafélék	188,5	297,7	325,4	356,3	358,7	363,6	528,8	727,3
11.	Malomipari termék	42,3	36,2	29,6	47,2	48,3	35,8	25,6	0,7
12.	Olajos mag, tak.	89,6	60,3	116,4	144,2	145,2	211,9	217,1	167,1
13.	Növényi nedv. kiv.	-6,9	-6,5	-7,0	-10,1	-10,1	-9,3	-10,3	-11,1
14.	Egyéb növ. term.	5,7	6,9	6,6	8,2	8,2	7,2	4,0	6,8
15.	Állati növ. zsír	22,1	-9,4	-15,6	-4,8	4,4	12,7	8,4	19,0
16.	Áll. ered. él. készítm.	83,6	86,4	84,0	83,7	84,3	95,4	81,0	75,3
17.	Cukor, cukorárúk	5,1	4,1	26,6	22,9	23,2	45,5	91,4	94,4
18.	Kakaó, készítmény	-18,7	-22,0	-30,1	-43,5	-42,7	-71,7	-73,7	-91,4
19.	Cukrászati term.	-11,1	-18,3	-39,6	-61,0	-61,0	-95,7	-102,7	-109,3
20.	Zölds. gyüm. kész.	197,3	227,1	234,0	264,6	265,6	303,2	300,4	297,6
21.	Egyéb ehető kész.	-17,8	-19,7	-31,2	-49,7	-49,4	-59,3	-61,0	-72,9
22.	Ital, szesz, ecet	74,6	66,0	54,6	51,1	51,6	-19,5	-34,2	-26,6
23.	Állati takarmány	-110,9	-122,0	-109,4	-39,1	-37,3	-12,5	82,4	17,4
24.	Dohány és term.	-20,0	-26,1	-26,5	-25,9	-26,0	-37,4	-83,2	-102,4
	Főcso. összesen:	1 240,3	1 409,7	1 362,3	1 519,6	1 539,1	1 366,8	1 224,9	1 251,4

* Lásd 30. lábjegyzet

Forrás: KSH és AKI adatai alapján saját számítások

4. melléklet folytatása

**Az élelmiszergazdasági külkereskedelem egyenlegének
alakulása 2000-2006 között árucsoportok szerint**

M.e.: millió EUR

	Megnevezés	2000	2001	2002	2003	2003*	2004	2005	2006
1.	Élő állatok	116,2	149,3	118,5	92,6	93,5	68,1	48,2	45,5
2.	Hús, vágási termékek	479,9	561,0	489,9	476,3	478,9	414,0	330,7	312,3
3.	Halak, édesv. állatok	-5,8	-9,6	-11,5	-11,5	-12,2	-13,6	-17,8	-18,3
4.	Tejtermékek	63,7	88,8	81,6	76,5	77,4	-2,1	-38,1	-43,4
5.	Egyéb állati termékek	60,0	54,1	60,6	51,1	51,2	51,6	45,9	40,2
6.	Fa, egyéb növény	-11,1	-11,8	-16,8	-24,8	-25,7	-33,9	-38,9	-35,4
7.	Zöldségfélék	104,0	122,5	111,3	78,0	78,2	78,3	42,3	44,1
8.	Gyümölcs, dió	11,1	17,1	-33,7	-35,9	-38,9	-54,8	-123,5	-93,4
9.	Kávé, tea, fűszer	-41,6	-23,6	-12,4	-16,8	-16,9	-24,7	-40,5	-46,5
10.	Gabonafélék	204,0	332,3	344,1	314,9	318,1	291,6	425,8	576,3
11.	Malomipari termék	45,7	40,4	31,3	41,7	42,6	29,2	20,2	0,7
12.	Olajos mag, tak.	97,0	67,4	123,1	127,5	128,4	168,6	175,9	132,0
13.	Növényi nedv. kiv.	-7,4	-7,2	-7,4	-8,9	-9,0	-7,5	-8,3	-8,8
14.	Egyéb növ. term.	6,1	7,7	7,0	7,2	7,4	5,8	3,2	5,5
15.	Állati növ. zsír	23,9	-10,5	-16,5	-4,2	3,4	10,6	4,7	15,4
16.	Áll. ered. él. készítm.	90,6	96,4	88,9	74,0	74,7	76,5	52,6	59,7
17.	Cukor, cukorárúk	5,5	4,5	28,1	20,3	20,5	36,6	71,5	76,1
18.	Kakaó, készítmény	-20,3	-24,5	-31,8	-38,4	-38,0	-57,6	-69,7	-72,8
19.	Cukrászati term.	-12,0	-20,4	-41,9	-53,9	-54,0	-77,0	-92,1	-86,9
20.	Zölds. gyüm. kész.	213,6	253,6	247,4	233,9	234,6	243,1	234,7	236,5
21.	Egyéb ehető kész.	-19,2	-22,0	-33,0	-43,9	-43,9	-47,6	-56,5	-57,7
22.	Ital, szesz, ecet	80,7	73,7	57,7	45,1	46,3	-15,8	-42,4	-21,4
23.	Állati takarmány	-120,1	-136,2	-115,7	-34,6	-33,6	-11,1	59,0	14,4
24.	Dohány és term.	-21,6	-29,1	-28,0	-22,9	-22,9	-29,8	-71,0	-80,8
	Főcso. összesen:	1 342,9	1 574,0	1 440,7	1 343,4	1 360,2	1 098,5	915,9	993,2

* Lásd 30. lábjegyzet

Forrás: KSH és AKI adatai alapján saját számítások

A magyar export Németországba a KSH adatai alapján, illetve Németország importja Magyarországról az EUROSTAT alapján

M.e.: EUR

HS-kód árufőcs.	A magyar export Németországba a KSH adatai alapján						Németország importja Magyarországról az EUROSTAT alapján						A két statisztika közötti differencia			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006		
	1	1 341 344	728 029	799 059	1 739 594	442 279	515 653	405 738	824 502	899 065	212 376	393 321	915 092			
2	132 861 537	123 090 483	103 488 132	83 633 079	121 871 366	113 199 780	108 944 613	75 954 664	10 990 171	9 890 703	-5 456 481	7 678 415				
3	1 403 645	886 054	279 414	1 098 769	1 194 531	836 038	822 450	492 734	209 114	50 016	-543 036	606 035				
4	19 198 077	15 075 562	12 862 058	14 079 587	27 921 018	14 320 647	17 395 110	11 414 009	-8 722 941	754 915	-4 533 052	2 665 578				
5	22 605 687	22 942 090	14 046 353	14 197 217	10 154 805	11 394 170	14 048 483	14 546 148	12 450 882	11 547 920	-2 130	-348 931				
6	3 171 552	3 517 137	1 518 718	1 859 699	2 173 935	1 108 385	2 122 315	478 911	997 617	2 408 752	-603 597	1 380 788				
7	43 534 837	42 806 696	35 663 393	36 377 757	38 160 411	31 259 398	34 366 646	36 521 432	5 374 426	11 547 298	1 296 747	-143 675				
8	30 930 820	24 713 456	15 385 254	18 948 841	30 397 067	21 566 137	17 465 987	27 222 854	533 753	3 147 319	-2 080 733	-8 274 013				
9	4 371 693	4 877 333	3 319 571	4 741 344	4 684 280	4 187 872	3 445 228	4 075 199	-312 587	689 461	-125 657	666 145				
10	20 621 529	51 500 138	41 077 391	45 901 729	33 320 630	39 809 880	50 026 247	47 266 213	-12 699 101	11 690 258	-8 948 856	-1 364 484				
11	211 337	198 262	41 964	147 774	292 246	116 543	62 030	57 886	-80 909	81 719	-20 066	89 888				
12	39 330 958	48 791 210	41 140 425	40 135 785	47 524 805	54 415 314	41 882 429	38 428 089	-8 193 847	-5 624 104	-742 004	1 707 696				
13	142 362	37 408	48 121	284 734	2 746	20 207	3 895	75 515	139 616	17 201	44 226	209 219				
14	1 724 898	1 852 840	920 632	1 482 053	2 631 335	1 501 874	980 755	1 264 402	-906 437	350 966	-60 123	217 651				
15	3 640 688	7 605 839	24 371 135	42 290 064	3 658 072	7 322 360	27 634 714	49 359 722	-17 384	283 479	-3 263 579	-7 069 658				
16	39 865 196	41 163 418	45 149 823	45 526 671	35 539 209	22 214 902	44 739 091	29 705 508	4 325 987	18 948 516	410 732	15 821 163				
17	8 648 390	7 531 864	12 693 635	12 793 214	822 484	3 886 655	9 019 356	22 772 255	7 825 906	3 645 209	3 674 279	-9 979 041				
18	10 645 383	7 121 616	8 467 929	6 010 335	10 405 566	7 348 771	11 347 441	6 611 579	239 817	-227 155	-2 879 512	-601 244				
19	5 091 504	6 716 138	8 839 155	9 357 814	4 573 936	4 113 757	4 591 433	4 850 009	517 568	2 602 381	4 247 722	4 507 805				

HS-kód árufőcs.	A magyar export Németországba a KSH adatai alapján				Németország importja Magyarországról az EUROSTAT alapján				A két statisztika közötti differencia			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
	20	71 966 845	88 655 841	68 676 251	88 110 805	72 474 382	76 686 726	76 312 213	77 614 398	-507 537	11 969 115	-7 635 962
21	1 005 571	6 106 728	10 002 366	8 398 106	3 694 767	5 589 273	12 409 610	10 357 038	-2 689 196	517 455	-2 407 244	-1 958 932
22	18 608 713	18 006 729	16 196 162	19 967 696	18 505 321	16 151 208	15 008 251	15 765 202	103 392	1 855 521	1 187 911	4 202 494
23	24 805 446	27 535 990	39 357 569	29 949 639	27 068 664	24 136 705	38 195 611	31 999 211	-2 263 218	3 399 285	1 161 958	-2 049 572
24	115	3 832 399	3 759 501	8 990 086	725 062	4 727 400	3 318 721	11 832 783	-724 947	-895 001	440 780	-2 842 697
Összesen:	505 728 127	555 293 260	508 104 011	536 022 392	498 238 917	466 429 655	534 548 367	519 490 263	7 489 210	88 863 605	-26 444 356	16 532 129

Forrás: KSH és EUROSTAT adatai alapján saját számítások

6. melléklet

A magyar import Németországból a KSH adatai alapján, illetve Németország exportja Magyarországra az EUROSZAT alapján

M.e.: EUR

HS-kód árufűcs.	A magyar import Németországból a KSH adatai alapján					Németország exportja Magyarországra az EUROSZAT alapján					A két statisztika közötti differencia				
	2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
	1	2 167 152	1 499 867	5 437 594	2 860 670	1 930 628	1 245 621	6 158 073	3 219 028	236 524	254 246	-720 479	-358 358		
2	20 459 500	43 019 516	85 045 690	77 063 776	19 511 865	40 554 141	95 976 331	99 632 047	947 635	2 465 375	-10 930 641	-22 568 271			
3	2 515 145	1 576 285	1 432 961	1 990 411	429 904	771 963	1 250 149	1 560 614	2 085 241	804 322	182 812	429 797			
4	25 196 981	33 985 899	61 750 603	80 872 752	20 455 223	29 973 678	59 665 678	93 680 101	4 741 758	4 012 221	2 084 925	-12 807 349			
5	6 680 375	8 291 475	8 604 070	10 592 285	5 388 102	7 077 281	8 050 228	11 385 534	1 292 273	1 214 194	553 842	-793 249			
6	2 805 974	3 035 523	2 929 978	2 735 690	3 519 405	3 122 277	3 815 990	3 649 097	-713 431	-86 754	-886 012	-913 407			
7	4 861 507	5 090 573	10 328 728	12 814 249	4 112 954	2 968 198	4 584 594	5 158 175	748 553	2 122 375	5 744 134	7 656 074			
8	9 966 705	16 370 077	27 278 900	32 827 724	1 106 664	6 498 760	13 563 255	21 213 070	8 860 041	9 871 317	13 715 645	11 614 654			
9	5 777 967	12 041 435	14 411 918	14 983 935	1 694 075	3 085 412	7 632 885	14 136 466	4 083 892	8 956 023	6 779 033	847 469			
10	1 117 949	8 254 108	1 391 318	2 088 906	772 336	2 520 945	2 102 373	6 203 815	345 613	5 733 163	-711 055	-4 114 909			
11	585 951	1 271 370	922 852	1 286 065	640 686	477 841	891 029	1 334 372	-54 735	793 529	31 823	-48 307			
12	8 727 054	9 615 428	10 569 177	7 262 975	8 817 293	8 995 325	10 041 294	9 835 932	-90 239	620 103	527 883	-2 572 957			
13	3 239 377	3 125 423	3 340 776	3 450 086	1 560 842	1 569 300	2 069 850	2 083 540	1 678 535	1 556 123	1 270 926	1 366 546			
14	128 951	60 979	69 617	21 436	123 303	116 320	88 358	111 054	5 648	-55 341	-18 741	-89 618			
15	15 403 404	20 540 961	23 127 866	16 581 324	14 065 714	14 112 968	13 554 570	14 961 634	1 337 690	6 427 993	9 573 296	1 619 690			
16	2 939 294	6 804 179	23 093 049	30 478 715	2 943 536	6 966 363	18 855 993	29 459 037	-4 242	-162 184	4 237 056	1 019 678			
17	3 080 438	6 110 169	9 938 102	10 456 943	6 066 975	10 275 294	9 142 706	7 336 994	-2 986 537	-4 165 125	795 396	3 119 949			
18	16 479 518	23 225 952	28 642 429	38 240 435	16 399 983	23 426 333	30 500 282	40 105 969	79 535	-200 381	-1 857 853	-1 865 534			
19	21 083 773	32 222 981	44 481 725	50 065 393	28 018 376	31 654 308	39 079 497	43 886 653	-6 934 603	568 673	5 402 228	6 178 740			

HS-kód árufőcs.	A magyar import Németországból a KSH adatai alapján				Németország exportja Magyarországra az EUROSTAT alapján				A két statisztika közötti differencia			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
	20	9 288 075	15 953 565	27 449 790	32 739 310	6 327 594	12 077 875	21 403 121	28 291 935	2 960 481	3 875 690	6 046 669
21	19 675 777	33 498 893	53 667 531	62 310 789	22 610 952	34 570 531	52 804 385	59 640 751	-2 935 175	-1 071 638	863 146	2 670 038
22	16 317 095	35 813 070	33 428 445	40 016 304	16 790 844	32 102 474	30 869 374	37 069 316	-473 749	3 710 596	2 559 071	2 946 988
23	28 244 096	40 899 799	50 838 011	30 329 948	27 914 163	24 220 553	26 121 421	18 660 797	329 933	16 679 246	24 716 590	11 669 151
24	5 578 457	13 416 428	22 021 479	35 863 035	5 842 291	14 615 922	19 951 199	16 386 116	-263 834	-1 199 494	2 070 280	19 476 919
Összesen:	232 320 515	375 723 955	550 202 609	597 933 156	217 043 708	312 999 683	478 172 635	569 002 047	15 276 807	62 724 272	72 029 974	28 931 109

Forrás: KSH és EUROSTAT adatai alapján saját számítások

A magyar export az EU-25 tagországaiba a KSH adatai alapján, illetve az EU-25 tagországaibanak importja Magyarországról az EUROSTAT alapján

M.e.: EUR

HS-kód árufécs.	A magyar export az EU-25 tagországaiba a KSH adatai alapján						Az EU-25 tagországaibanak importja Magyarországról az EUROSTAT alapján						A két statisztika közötti differencia																																																																																																																																																																																																																																																						
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006																																																																																																																																																																																																																																																			
	1	63 111 015	83 027 137	89 416 344	108 353 043	68 657 013	78 084 683	100 278 283	108 313 934	-5 545 998	4 942 454	-10 861 939	39 109	2	396 914 135	402 332 806	374 999 302	342 312 225	408 159 955	401 682 687	389 667 777	343 279 374	-11 245 820	650 119	-14 668 475	-967 149	3	4 530 113	3 632 193	2 084 408	3 690 476	4 323 708	3 317 205	8 443 489	4 805 344	206 405	314 988	-6 359 081	-1 114 868	4	74 318 668	66 962 592	75 173 199	115 626 442	76 370 583	74 569 491	88 362 947	109 519 017	-2 051 915	-7 606 899	-13 189 748	6 107 425	5	50 482 077	45 532 411	26 697 326	25 203 170	23 877 384	22 809 078	25 062 296	25 334 447	26 604 693	22 723 333	1 635 030	-131 277	6	11 141 448	11 353 508	5 877 537	7 046 376	11 678 277	10 218 811	10 145 527	8 953 748	-536 829	1 134 697	-4 267 990	-1 907 372	7	122 899 764	135 232 173	109 636 941	124 103 631	135 630 132	115 852 902	128 667 845	132 573 468	-12 730 368	19 379 271	-19 030 904	-8 469 837	8	81 354 379	89 699 689	49 994 841	56 602 079	91 137 863	72 318 450	63 371 979	84 293 374	-9 783 484	17 381 239	-13 377 138	-27 691 295	9	20 910 280	19 542 987	16 240 514	24 152 567	19 479 724	21 028 960	18 855 093	23 113 217	1 430 556	-1 485 973	-2 614 579	1 039 350	10	134 796 294	238 153 447	366 346 864	421 583 113	186 762 200	250 136 174	406 290 529	499 573 171	-51 965 906	-11 982 727	-39 943 665	-77 990 058	11	6 483 800	8 050 178	10 558 492	9 810 372	6 892 205	10 789 853	11 148 231	10 181 715	-408 405	-2 739 675	-589 739	-371 343	12	172 468 393	204 712 128	204 011 882	180 492 033	190 120 999	206 152 138	205 871 401	186 106 202	-17 652 606	-1 440 010	-1 859 519	-5 614 169	13	390 929	194 424	76 805	406 534	253 942	203 961	80 189	287 110	136 987	-9 537	-3 384	119 424	14	7 426 139	6 452 045	3 772 038	5 680 640	8 672 680	6 327 327	5 040 237	6 225 725	-1 246 541	124 718	-1 268 199	-545 085	15	32 276 352	49 458 544	66 265 246	82 229 747	35 796 899	47 191 519	74 099 205	91 270 658	-3 520 547	2 267 025	-7 833 959	-9 040 911	16	80 002 026	87 683 391	95 220 927	109 394 614	81 058 401	68 557 553	99 328 514	115 077 646	-1 056 375	19 125 838	-4 107 587	-5 683 032	17	30 413 112	58 291 378	94 450 191	130 159 204	27 569 782	56 369 831	94 073 238	110 013 624	2 843 330	1 921 547	376 953	20 145 580	18	32 830 848	31 764 916	35 185 803	51 251 678	34 193 914	35 256 060	40 243 098	41 962 581	-1 363 066	-3 491 144	-5 057 295	9 289 097	19	23 972 912	30 052 120	38 743 284	50 372 359	23 489 734	24 860 490	30 514 368	38 608 476	483 178	5 191 630	8 228 916	11 763 883	20	171 489 853	192 997 196	180 255 029	206 157 786	170 003 555	181 795 990	179 527 071	190 451 605	1 486 298	11 201 206	727 958

HS-kód áruifőcs.	A magyar export az EU-25 tagországaiba a KSH adatai alapján				Az EU-25 tagországaiknak importja Magyarországról az EUROSTAT alapján				A két statisztika közötti differencia			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
	21	53 352 549	80 893 482	101 473 646	125 104 291	42 008 017	81 760 072	105 477 351	123 271 072	11 344 532	-866 590	-4 003 705
22	83 944 388	84 487 480	84 773 693	109 459 538	88 545 909	88 428 383	108 668 940	120 156 362	-4 601 521	-3 940 903	-23 895 247	-10 696 824
23	163 674 588	185 365 542	198 941 221	151 821 538	165 878 707	182 137 820	192 838 547	163 411 045	-2 204 119	3 227 722	6 102 674	-11 589 507
24	5 864 209	11 358 763	17 184 186	28 315 557	4 431 092	13 396 923	18 767 614	28 738 710	1 433 117	-2 038 160	-1 583 428	-423 153
Összesen:	1 825 048 271	2 127 230 530	2 247 379 719	2 469 329 013	1 904 992 675	2 053 246 361	2 404 823 769	2 565 521 625	-79 944 404	73 984 169	-157 444 050	-96 192 612

Forrás: KSH és EUROSTAT adatai alapján saját számítások

HS-kód árufőcs.	A magyar import az EU-25 tagországaiból a KSH adatai alapján				Az EU-25 tagországaiknak exportja Magyarországra az EUROSTAT alapján				A két statisztika közötti differencia			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
	21	100 511 442	138 332 588	173 059 496	205 546 608	110 269 678	137 208 680	189 274 972	204 325 038	-9 758 236	1 123 908	-16 215 476
22	67 873 602	121 327 352	147 157 633	156 916 905	62 575 954	110 313 946	144 287 352	155 298 480	5 297 648	11 013 406	2 870 281	1 618 425
23	140 604 386	190 360 148	215 787 683	247 587 270	101 238 287	160 144 387	214 127 948	218 260 301	39 366 099	30 215 761	1 659 735	29 326 969
24	19 883 593	38 938 486	82 609 561	103 133 700	19 752 597	35 934 410	68 446 813	84 513 083	130 996	3 004 076	14 162 748	18 620 617
Összesen:	1 157 028 111	1 669 739 070	2 141 220 405	2 344 203 952	1 024 903 325	1 509 763 712	2 138 030 460	2 440 985 125	132 124 786	159 975 358	3 189 945	-96 781 173

Forrás: KSH és EUROSTAT adatai alapján saját számítások